

BİR TARİHSEL ROMAN OKUMASI: JEAN CHRISTOPHE RUFIN'İN

“KIZIL AĞAÇLAR ÜLKESİ”

Suzan TÖRİYEN

Yüksek Lisans Tezi

Fransız Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Ali TİLBE

2020

T.C.
TEKİRDAĞ NAMIK KEMAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
FRANSIZ DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

BİR TARİHSEL ROMAN OKUMASI:
JEAN CHRISTOPHE RUFİN'İN "KIZIL AĞAÇLAR ÜLKESİ"

Suzan TÖRİYEN

FRANSIZ DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

DANIŞMAN: Prof. Dr. Ali TİLBE

TEKİRDAĞ-2020
Her hakkı saklıdır.

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Hazırladığım Yüksek Lisans Tezinin bütün aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara riayet ettiğimi, çalışmada doğrudan veya dolaylı olarak kullandığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, yazımda enstitü yazım kılavuzuna uygun davranıldığını taahhüt ederim.

03/02/2021

Suzan TÖRİYEN

T.C.
TEKİRDAĞ NAMIK KEMAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
FRANSIZ DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Suzan TÖRİYEN tarafından hazırlanan “Bir Tarihsel Roman Okuması: Jean Christophe Rufin’in “Kızıl Ağaçlar Ülkesi” konulu YÜKSEK LİSANS Tezinin Sınavı, Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Öğretim Yönetmeliği uyarınca 03/02/2021 günü saat 15:00’da yapılmış olup, tezin OYBİRLİĞİ / OYÇOKLUĞU ile karar verilmiştir.

Jüri Başkanı:	Prof. Dr. Ali TİLBE	Kanaat:	İmza:
Üye:	Doç. Dr. Kamil CİVELEK	Kanaat:	İmza:
Üye:	Doç. Dr. İrfan ATALAY	Kanaat:	İmza:

Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu adına

.../.../20..

Dr. Öğr. Üyesi Ali Faruk AÇIKGÖZ

Enstitü Müdürü V.

ÖZET

Kurum, Enstitü : Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler

Enstitüsü

ABD : Fransız Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Tez Başlığı : Bir Tarihsel Roman Okuması: Jean Christophe Rufin'in

“ *Kızıl Ağaçlar Ülkesi* ”

Tez Yazarı : Suzan TÖRİYEN

Tez Danışmanı : Prof. Dr. Ali TİLBE

Tez Türü, Yılı : Yüksek Lisans Tezi, 2020

Sayfa Sayısı : 70

2001 yılında yayımlanan ve Fransa'da Goncourt ödülü alan Jean Christophe Rufin'in *Kızıl Ağaçlar Ülkesi* adlı romanı, coğrafi keşiflerle birlikte 16. yüzyılda Fransızların Brezilya'ya yaptıkları yolculuk ve burada inşa etmek istedikleri Antarktika Fransa'sının tarihsel gelişimini, tarihsel gerçeklikten hareketle kurgulanmıştır. Roman, tarihsel roman türünün temel niteliklerini taşımasının yanında, sağlam ve tutarlı kurgusuyla okurun ilgisini de çekmektedir. Romanda olay örgüsü, Fransa'ya bağlı Normandiya'da başlar. Fransa Kralının isteği doğrultusunda Brezilya'da oluşturulacak olan sömürge topluluğu (fr. colonie) için anlatı kişisi Villegagnon görevlendirilmiştir. Villegagnon, Brezilya'da işlerine yaramasını umut ettiği çocuk yaşta tercümanlar aramaktadır. Eski dostu Clamorgan'ın çocukları olduğunu bilmeden Just ve Colombe kardeşleri mürettebatına alır. Böylelikle Katolik inancıyla bütünleşmiş bir şövalye ve yanındaki iki kardeş çevresinde biçimlenen olaylar, okuru Amerika anakarasının büyümlü bezemine gezintiye çıkarmaktadır. Oldukça duru, canlı ve çekici bir biçimle kurgulanan olaylar, okuru bir yandan Brezilya yerlilerinin kültürlerini anlatarak, oradaki tarihsel gerçekliklere doğru yolculuğa çıkarırken, öte yandan da Brezilya topraklarındaki doğal güzelliklere tanık olmaya çağırır. Biz bu çalışmada, Jean Christophe Rufin'in *Kızıl Ağaçlar Ülkesi* adlı romanını tarihsel roman kuramı çerçevesinde incelemeyi erek ediniyoruz.

Anahtar Kelimeler: Jean Christophe Rufin, *Kızıl Ağaçlar Ülkesi*, Çağdaş Fransız Yazını, Tarihsel Roman.

ABSTRACT

Institution, Institute : Tekirdağ Namık Kemal University, Institute of Social Sciences

Department : Department of French Language and Literature

Thesis Title : An, Historical Novel, Analyse / Jean Christophe Rufin's "The Land of the Red Trees"

Thesis Author : Suzan TÖRİYEN

Thesis Adviser : Prof. Dr. Ali TİLBE

Type of Thesis Year : Master Thesis, 2020

Total Number of Pages : 70

Jean Christophe Rufin's novel, *The Land of the Red Trees*, published in 2001 and received the Goncourt award in France, was fictionalized the journey of the French to Brazil in the 16th century, along with geographical discoveries, and the historical development of Antarctic France, which they wanted to build here, based on historical reality. In addition to having the basic characteristics of the historical novel, the novel also attracts the attention of the reader with its solid and consistent fiction. In the novel, the plot begins in Normandy, France. Villegagnon, the narrator, was appointed for the colonial community (fr. Colonie) to be formed in Brazil at the request of the King of France. Villegagnon is looking for interpreters in Brazil at a young age that he hopes will work for them. Not knowing that his old friend Clamorgan has children, Just and Colombe recruit the brothers. Thus, the events taking place around a knight who is integrated with the Catholic belief and the two siblings next to him take the reader to the magical decoration of the American mainland. The events, which are set up in a very clear, lively and attractive form, invite the reader to witness the natural beauties of the Brazilian lands, while taking them on a journey towards the historical realities of the Brazilian indigenous cultures. In this study, we aim to examine Jean Christophe Rufin's novel *The Country of Red Trees* within the framework of historical novel theory.

Keywords: Jean Christophe Rufin, Rouge Bresil, Contemporary French Literature, Historical Novel.

ÖNSÖZ

Bu çalışmanın gerçekleştirilmesi ve yürütülmesinde benden desteğini hiçbir zaman esirgemeyen, çalışmanın daha iyi olması için büyük bir emek ve özveriyle bana öneri, görüş ve eleştirilerini söyleyerek yol gösteren, cesaretlendiren ve sabırla bana destek olan çok değerli danışman hocam Prof. Dr. Ali TİLBE'ye sonsuz saygı ve teşekkürlerimi sunarım.

Lisansüstü eğitim hayatım boyunca benden düşüncelerini, bilgi ve birikimlerini büyük bir emek ve özveriyle aktaran çok değerli hocalarım Doç. Dr. İrfan ATALAY, Dr. Öğr. Üyesi Emine GÜZEL'e çok teşekkür ederim. Tezimin düzenlenmesinde bana yardımcı olan, bugünlere gelmemde emeği olan lise hocam sayın Nesrin ERDEM'e teşekkür ederim.

Her an yanımda olan, pes ettiğimde dahi sabırla beni ayağa kaldıran, cesaretlendiren, destekleriyle bana güç veren canım anneme, babama ve kardeşime teşekkürü bir borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	ii
ÖNSÖZ	iii
İÇİNDEKİLER	iv
GİRİŞ.....	1
1. JEAN CHRISTOPHE RUFİN VE YAZINSAL EVRENİ.....	3
2. KURAMSAL ÇERÇEVE.....	6
2.1. Tarihsel Roman.....	6
2.1.1. Tarihsel Romanın Gelişimi	11
2.1.2. Tarihsel Roman Kurgusu	20
2.2. Günümüzde Tarihsel Roman	23
2.3. Türkiye’de Tarihsel Roman.....	24
2.4. Fransız Yazınında Tarihsel Roman Örnekleri	32
3. BİR TARİHSEL ROMAN OKUMASI: JEAN CHRISTOPHE RUFİN’İN “KIZIL AĞAÇLAR ÜLKESİ”	36
3.1. Anlatının Yapısı ve Olay Örgüsü.....	36
3.2. Anlatı Yerlemleri	56
3.2.1. Tarihsel Dönem ve Uzam	56
3.2.2. Kurmaca Kişilikler	59
3.2.3. Tarihsel Kişilikler	61
SONUÇ	64
KAYNAKÇA/BİBLİYOGRAFYA.....	67

GİRİŞ

Uzun yıllardan beridir tarihsel konulardan olay örgüsünde işlemiş olan roman türü, önem arz eden ve tarihin sayfaları arasında kendine yer edinmiş olgu ve olayları tüm çıplaklığıyla ele alma hedefine yönelik olarak, tarihsel yaşanmışlıkları olayların ortaya çıktığı dönemin ruh halinden soyutlanarak, daha sade şekilde ve okuyucu tarafından beğenilecek biçimiyle okurların önüne koymak istemektedir. Dolayısıyla, elinde bulundurduğu gerçeklikle ilgili bulguları kurgu bir anlatım ve yine kurgusal karakterlerle temellendirerek hem tarihin hem de romanın bir araya geldiği yazımsal bir tür ortaya çıkmaktadır. Bu anlatı türü tarihsel roman olarak ifade edilmektedir.

Özgün bir tür olarak kabul edilme konusunda daha bir orta yol bulunamamış olsa da tarihsel romanın, romanın bir türü olarak kabul edildiği, ancak niteliklerini kesin çizgilerle ve sınırlarla belirtilmesinde nihai bir tanımlama yapılamamaktadır (Gögebakan, 2004).

Tanımlamasında kullanılmakta olan ifadeler çeşitlilik göstermiş olsa da ortak olan şey, konusunu tarihsel boyutta kişi veya olaylardan almış olmasıdır. Fakat konusunu tarihi olaylardan alıyor olması, bir romana tarihsel roman olma niteliği vermemektedir, bunun için kurmaca ve uygun anlatım biçimlerinin de kullanılması elzemdir. Tarihin veya tarihe mal olmuş şahısların yaşantısının bir bölümünü arka fon olarak kullanıp, gerçek ve kurmaca kişileri bir arada barındıran, tarihsel gerçekliği belirli belgelere dayandırarak ortaya atmaya, çeşitli bir yorum getirebilmeye veya okurun nezdinde olayları yeniden canlandırarak, okuyucunun bireysel düşüncesini var etmeyi hedefleyen yazımsal tür olarak da tarihsel romanı tanımlanabilmektedir.

Tarihsel roman kavramıyla yola çıkılıp Jean Christophe Rufin'in Kızıl Ağaçlar Ülkesi adlı tarihsel romanı merkeze alınarak yapılan bu çalışmanın ilk bölümünde Jean Christophe Rufin'in yazın evreni ile ilgili bilgiler verilmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümünde tarihsel roman kavramı genel nitelikleriyle açıklanmıştır. Bu kapsamda tarihsel roman nedir? Ne değildir? gibi sorulara yanıt aranmış, bu türün tanımı yapılmaya çalışılmıştır. Tarihsel romanın ortaya çıkışı tarihsel çerçevede ele alınarak incelenmiş, bu türün öncülerinden biri olan Walter Scott ile ilgili bilgiler verilmiştir. Uygulayım bilim ve bilimin gelişmesiyle birlikte değişime

ve gelişime uğrayan yazın ve onun türü olan tarihsel romanın gelişim süreci ele alınmış çağdaş roman ve çağdaş tarihsel roman anlayışı tanımlanmıştır.

Jean Christophe Rufin'in *Kızıl Ağaçlar Ülkesi* isimli romanının ele alındığı üçüncü bölümde romanın anlatı yapısı incelenmiştir. Tarihsel boyutuyla ele alınmış olan Fransız sömürgecilik ereğinin Brezilya'daki yerliler üzerindeki etkisi ve Fransız sömürge yaşamında düşüngüsel ve dinsel düzlemdeki inançlarının çatışmaları tarihsel boyutta ele alınıp tarihsel roman uygulamalarıyla kurgulanarak okuyucuya aktarılmaktadır. Romanın tarihsel boyutu, kurgulanma uygulamaları, anlatı yapısı, tarihsel zamanı ve kurgusal yapısıyla, kurmaca kişileri ayrıntılı olarak incelenmiştir. Tarihsel gerçeklikten uzaklaşmadan, tarihi kişiliklere de romanda yer verilmesinden dolayı tarihsel roman tanımına uygun bir anlatı ortaya çıkmıştır. Her ne kadar tarihsel roman yazımında yazar, okuyucuya bilgi vermekle sorumlu olmasa da romanı okuyan kişinin okuduğu tarihsel yapıttan tarihsel gerçekliğe uygun bilgiler edinmek istemesi göz ardı edilemeyecek bir durumdur. Yazar Jean Christophe Rufin de bu arzuyu iyi çözümlemiş ve romanını bu biçimde kurgulamıştır. Bu kapsamda Rufin'in ilk tarihsel romanı *Kralın Kervanları*'ndan sonra *Kızıl Ağaçlar Ülkesi*'yle de yakaladığı başarıya tanık olunmaktadır.

1. JEAN CHRISTOPHE RUFİN VE YAZINSAL EVRENİ

1952 yılında Fransa'nın bourges şehrinde doğan Jean Christophe Rufin nöroloji ve psikiyatri bilim dallarında uzmanlaşmış bir bilim insanı ve aynı zamanda adını tarihsel romanlarıyla duyuran Fransız bir yazardır. Claude Bernard lisesini bitirdikten sonra Paris politikalar enstitüsünden mezun olmuş ve Paris doktorluk fakültesi klinik şefliği yapmıştır. Sınır tanımayan doktorlar örgütünün başkan yardımcısıdır. Kardeşi olmayan Rufin'in dedesi de kendisi gibi doktordur. Babası, Rufin henüz küçük bir çocukken vefat ettiğinden dolayı annesiyle birlikte büyük annesi ve babasıyla yaşamıştır. Annesinin çalışma yaşamı nedeniyle zamanının büyük bir çoğunluğunu büyük annesi ve babasıyla geçiren Rufin, şımarık bir çocuk olarak büyütülmüştür.

Gönüllü olarak Afrika, Tunus ve Latin Amerika da doktorluk yapmıştır. İnsan hakları mahkemesi 1986 yılında Rufin'i uzman kişi olarak seçmiştir. Aynı yıl *le piège humanitaire* adlı makalesini yazmıştır. Sınırları zorlayan insanların aykırı düşüncelerinden bahseden makalesinde bu insanların etkinliklerinin politika üzerindeki etkilerine değinmiştir. Afrika, Tunus ve Latin Amerika'daki tecrübeleri kendisine bu anlamda büyük katkı sağlamıştır.

Rufin, makale ve denemelerinde özellikle insanların yaşamakta olduğu problemlere odaklanmış, sonrasında ilk romanı olan *Kralın Kervanları*'nı yazmıştır. Bu ilk roman büyük bir ilgi ve beğeniyle karşılanmış, kendisine 1997 senesinde Méditerranée ve Concourt ödüllerini kazandırmıştır. Konusu Rufin tarafından tarihsel bir gerçekliğe dayandırılan bu roman, tarihsel roman türünün en önemli yapıtları arasında yerini alır. Romanları birkaç yapıtı dışında Türkçeye çevrilmemiş ancak dünya üzerinde birçok dile çevrilmiş, bu sayede kendini dünyaya tanıtmıştır.

Roman, bu ödüller sayesinde on dokuz dile çevrilmiş ve yazarın dünya genelinde tanınmasını sağlayarak ona küresel bir ün katmıştır. Rufin, bu romanının temelini inşa ederken Fransa, Osmanlı Devleti eğemenliği altındaki Mısır ve Habeşistan üçgeninin 17. Yüzyıl da yaşanan tarihsel olaylarını temel alarak romanını kurgulamıştır. Konusunun tarihsel bir gerçekliğe dayandırılması nedeniyle bu roman,

tarihsel roman türünün temel öğelerini içinde barındırırken, sağlam ve tutarlı kurgusal detaylarıyla da okurun dikkatini ve ilgisini üzerinde tutar. Yapıt, Osmanlı Devleti'ne bağlı Mısır'da başlar. Habeşistan Kralı'nın cilt hastalığını tedavi ettirmek ve iki ülke arasındaki diplomatik ilişkileri geliştirmek için Fransa Kralı XIV. Louis, Habeş Kralına bir heyet göndermeyi istemektedir. Asıl hedefindeyse, kendisine göre günah ve karanlıklara boğulmuş bu ülkeyi Katolik Kilisesi'ne katmaktır. Bu emelle o yıllarda Mısır'da yaşayan Doktor Jean-Baptiste Poncet'yi ilişkileri başlatıp geliştirmesi için Fransa Büyükelçiliği aracılığıyla Habeşistan'a gitmekle görevlendirir. Böylece Müslüman bir tüccarın kervanıyla Doğu'nun büyümlü tezyinatına yolculuk başlar. Oldukça canlı, renkli, duru ve çekici bir biçimle anlatılan olaylar, okuru bir yandan tarihin içinde dolaştırmaya, öbür yandan da Mısır ve Habeşistan topraklarındaki muazzam güzelliklere şahit olmaya çağırır.

Yaşamı boyunca toplumsal meselelere duyarlı olan, yaşadığı tarihin problemlerine kayıtsız kalamayan ve bu sorunsal yapıtlarında işleyen Jean Christophe Rufin, öncelikle Avrupa'yı sonrasında dünyayı ikiye bölen Demir Perde'nin 1991 yılında düşünel çatışmaların artık ortadan kalktığı temsil olarak görülen Berlin Duvarı'nın yıkılışına ve akabinde inşa edilen yenedünya düzenine de kayıtsız kalamamıştır. *İmparatorluk ve Yeni Barbarlar* adlı yapıtında, soğuk savaş dönemi akabinde kuzey-güney gerginliğinin doğu-batı gerginliğine evrileceğini ancak bunun yerini tutamayacağını anlatan Jean Christophe Rufin, *Güney diye bir şey yoktur.* (Cumhuriyet,2005) demiştir. Kuzey-Güney kırılması, belli bir özelliğiyle, dağınık bir topluluğu karşı karşıya getirmektedir. Olası görünebilen tek kıyaslama, antik dönemin kendine ait olmayan her şeyle, yani barbarlarla, küresel imparatorluklara karşı mücadele verebilmesidir. Bu çerçeveden bakan Rufin, güneyi üç bölgeye ayırır. Birincisi en yakın bölge yani sınır bölgesi (Limes), bu bölge kendi çıkarları doğrultusunda kuzeye bağlılığını korumaktadır. Meksika, Karayipler, Akdeniz Havzasıyla, doğuda Balkanlar, Kafkasya vs. bu bölgeye aittir. İkincisiyse tecimsel alanlar olarak anılan bölgedir. Güney Afrika Cumhuriyeti, İsrail ya da Orta Doğu'daki petrol ülkeleri, bunlarda kuzeye, vatandaşları ve ekonomileriyle bağlıdır. Üçüncü ve son bölge ise kabul edilmeyen, dışlanan ve reddedilen topraklardır. Uzun yıllardır şiddetin eksik olmadığı, gönenci yüksek dünya vatandaşları tarafından bilinmeyen,

oldukça geniş bir coğrafyadır. Sınırlarındaki ülkeleri, tampon bölge olarak kullanan ve kendisini bu biçimde koruyan batılılar, tehlikeyi uzakta tutarak kargaşadan uzakta kalmaktadır. Bu tedbirlere karşılık Rufin, kurulan dengenin uzun ömürlü olmayacağını düşünmektedir. (Le Figaro Gazetesi, 2009)

Çevreci hareketlilik Amerika Birleşik Devletleri'nde yeni bir ivme kazanırken 2006 yılında senaryosunu Al Gore'nin yazdığı *An Inconvenient Truth* (*Uygunuz Gerçek*) adlı belgesel film, küresel ısınma ve gezegenin durumuyla ilgili sorunları ekrana getirmişti. Bu çevrebilimle ilgili değişim Fransa'daki Yeşiller Partisinin siyasal gücünü giderek kırmıştır. Ancak ABD ve Fransa çevrebilimle ilgili değişime ve çevreci hareketleri görmezden gelmiştir. Fransa ve Amerika'nın çevreciliğe olan bakışını Jean Christophe Rufin, *Globalia* adlı yapıtında çevrebilimle ilgili sistemdeki değişimleri ve farklılıkları baskıcı demokrasiyle çağdaş Amerikan siyasetinin abartılı bir görünümü üzerinden anlatmıştır.

İnsanların cam baloncuklar altında yaşadığı, kopyalardan organ nakli yapıldığı, makinelerin kontrol ettiği bir yaşamda, el değmemiş bir doğayı düşlemek zorken, bu zor koşullar altında yaşamak zorunda kalan bir çevreci, Rufin'in manzaraları betimleme gücüyle ve yazına olan düşkünlüğüyle umutsuz dünyada yaşayan insanlara esin vermektedir.

Düşülkesel (fr.utopique) bir dünyanın düşünüy kuran Jean Christophe Rufin, daha iyi bir dünya yaratabilmek için *Globalia* adlı yapıtında yaşadığı dönemde etkisiyle tarihsel gerçekliklerle yoğrulmuş karşıdüşülkesel (fr. dystopique) bir yaşam yaratır. Tanık olduğu yılları toplumbilimsel yönden eleştirirken çağdaş Amerikan toplumunu da hedef alır.

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Tarihsel Roman

Tarihsel roman, roman türünün gelişimiyle paralel olarak Lukacs'ın (2000: 21) söylemiyle; "XIX. yüzyılın başlarında, hemen hemen Napolyon'un düştüğü dönemde ortaya çıkar" Bu türün ilk örnekleri yine aynı zaman diliminde İngiliz romancı Walter Scott tarafından verilmektedir. Daha evvelki tarihlerde yazılmış olan tarihsel bezemli romanlar ise; "tarihsel izlekleri ve genel görünüşleriyle tarihseldir" (Lukacs, 2000: 22) ve tarihsel roman olarak değerlendirilemeyeceği ifade edilmektedir. Turgut Gögebakan (2004: 13); "tarihi konu edinmesi bir romana 'tarihsel roman' damgası vurmamız için yeterli bir neden değildir" biçiminde ifade etmektedir. Öncelikli olarak bir kurmaca alanı olan tarihsel romanı; "yazınsal bir tür olarak tarihin roman kurgusuyla yeniden yorumlanması" (Tilbe ve Civelek, 2006: 142) biçiminde tanımlanabileceği ifade edilmektedir (Tilbe ve Civelek, 2016).

Lukacs (2000) göre; "şimdiyle duyumsanan bir bağ olmaksızın, tarihin bir sunumu olanaksızdır." Bu yaklaşım, tarihsel roman kurgusunun öykü ile öyküleme seviyelerinin günlük ve tarihsel olmak kaydıyla ikili seviyede gerçekleşmesinin gerekliliğine değindiği belirtilmektedir. İçerisinde geçmişle şimdiki zamanın birbirine karıştığı tarihsel romanın tutarlılığının ve gerçekliğinin sağlanabilmesi sunulmakta olan dönemin doğru şekilde incelenmesine bağlı olduğu ifade edilmektedir. Yazarın, üzerlerinde çok geniş ve ayrıntılı bir doküman araştırması yaptığı tarihsel kişilikler ve olayların doküman araştırmaları sonrasındaki sunumları, romanın gerçekçilik durumundaki konumlanmasını belirtmektedir (Tilbe ve Civelek, 2016).

Bu çalışmalar kuşkusuzdur ki özel bir tarih anlayışı ve tarih bilincini gerektirmektedir. Nesnellik ve tarihsel gerçekliklere uygunluğun bulunması tarihsel roman yazarın kişi adına önem arz etmekte fakat bu durum bir problem oluşturmaktadır. Bir yandan olabildiğince dokümanlara dayandırılarak tarihsel durumlara yaklaşım sağlanırken, diğer yandan tarihsel kişiliklere kurmaca kişileri de ekleyerek, gerçek veya kurmaca tarihsel bir durumu yeniden oluşturmanın denendiği ifade edilmektedir (Tilbe ve Civelek, 2006). Tarihsel dönem ve olaylara göre, tipler veya ruhsal derinlikleri bulunan kişiler var edilebilir, tarihin ve toplumsal hayatın önemli değişimleri sonrasında meydana gelen kişiye özel olan aşk, acı, mutluluk veya

mutsuzluk izleklerini, gerçek ve kurmaca kişilerle yeniden yaşanır hale getirmeye çalışıldığı ifade edilmektedir (Tilbe ve Civelek, 2016).

Tarihsel romanlarda kişilerin kullanılması önem arz etmektedir. Ortak ve benimsenmiş olan bir nitelik olarak tarihsel romanlar gerçeküstü özellikleri bulunmayan sıradan kişilerin üzerine kurgulanmaktadır. Scott'a göre roman kişileri; "uç noktalarda bulunmayan ortalama genç bir İngiliz adam"dır (Lukacs, 2000: 33). Scott, kişi ve durumları, "gerçekten yaşamış olanın değil, yaşaması olası olanın" üzerine kurguladığı ifade edilmektedir (Tilbe ve Civelek, 2006: 143). Olaylar asıllarına uygun şekilde verilmeli, gerçekleşmiş olan bir durum gerçekleşmemiş, gerçekleşmemiş olan bir durum da gerçekleşmiş gibi aktarılmaması gerektiği belirtilmektedir. Yazar, tarihsel yaşamışlıklardaki boşlukları doldurmaya çalışırken ve kurmaca dünyasında yaşanmakta olanlara tarihsel gerçekliği eklerken oldukça nesnel bir tutum sergilemesinin gerekliliği dile getirilmektedir (Tilbe ve Civelek, 2016: 1282).

Dünya üzerinde romantizm akımının doğuşu ve etkisinin artması, tarihin, yazınsal yapıtlarda bir gereç olarak kullanılmaya başlamasına sebep olmuştur. Romantizm, Fransız İhtilali'yle sonrası Avrupa'ya yayılan ulusçuluk düşünceleriyle birlikte ortaya çıkan ve sanatta sınırları ortadan kaldırmayı hedefleyen bir akımdır. Romantiklik, doğal insandaki ilkel, eğitimsiz, genç, coşkun yaşam duygusudur; ama aynı zamanda solgunluktur, ateşi çıkmışlıktır, hastalıktır, yozlaşmadır. Romantik, eski olandır, tarihsel olandır. Gotik katedrallerdir, eski zamanların sisidir, eski köklerdir ve çözümlenemeyecek nitelikleri, eksiksiz ama anlatılamayacak sadakatleri olan, dokunulamayacak, ölçülemeyecek eski düzendir. (Schneider 2004: 35–36)

Romantizm akımlarının yaymış olduğu hastalık derecesindeki hassasiyet, ulusçuluk, güvensizlik ve üzüntü duyguları, uçsuz bucaksız bir kaynağı var etmiş ve bireyler içinde buldukları durumdan vazgeçerek, yüzlerini geçmişlerine dönmüşlerdir. Kaçış arzusunun ağırlığı, kişileri tarihe, doğaya ve ıssız mekânlara yöneltmiştir. Tarihsel roman, destanlar döneminin devamında, romantizm akımı ile kendine yeni bir sayfa daha açmış ve romantik söyleme ulaşmıştır. Tarihsel romanın ilk örneğini *Waverley* adlı yapıtıyla Walter Scott vermiştir. Scott, bu yapıtıyla tarihsel

romanın ilk örneklemesini yaparken aynı zamanda ilk tarihsel roman planlamasını da vermiştir. Bu ekolde tarih, romanların arka fonunu belirleyen ayrıntı veya kurmacayla iç içe geçen gerçek tarihtir (Kavaz, 2012).

Bilinmesi gereken en önemli öge şu ki, tarihsel roman her şeyden önce akademik bir tarih kitabı değil, tarihsel roman yazarı da tarihçi değildir. Tarihsel roman okuyucuya bilgi aktarsa da asıl hedefi bu değildir. Aslında tarihsel roman yazarları ve tarihçilerin işi tarihsel olayları okuyucularına/öğrencilerine aktarmaktır fakat bunu farklı yöntemlerle farklı emeller için yapmaktadırlar. Tarihçi geçmişi olabildiğince objektif bir şekilde gerçeğe yakın olarak yeniden inşa etmeye çalışırken, tarihsel roman yazarıysa kendince anladığı bir dönemi bir kurgunun dayanağı olarak kullanmaktadır. Tarihsel roman yazmak isteyenlerin yalnızca ontolojik verilerle kuraklaşmış bir türün bilimsel araştırma alanına girmediğini aynı zamanda yazınsal sanatın bereketli topraklarına da gireceğini ifade etmektedir. Ona göre tarihsel romanın etrafında dönen tartışmalar gerçeklerin ve sanatın otonomisini de tartışmaya açmaktadır. (Aust, 1994)

Roman, çağdaş zaman ile birlikte tarihle olan etkileşimini fazlaca kuvvetlendirmiştir. Bu kapsamda kişilerin geçmişlerine duymuş oldukları merak ve tarihlerini öğrenme arzularının çoğalması en etkili nedenlerden biri olmaktadır. Bu öğrenmeyi daha keyifli ve kalıcı bir duruma getirebilmek adına meydana gelen tarihi roman türünün amaçları ve yazılış hedefleri aşağıdaki şekilde sıralanabilmektedir

Tarihsel roman diğer roman türlerine göre içerisinde realite barındıran bir romandır, geçmiş zamanın yazarın yaratıcılığıyla şimdiki zamana yansımasıdır. Tarihsel roman, yazıldığı dönemin gerçek hatlarını yansıtabildiği gibi dönemin ruhunu da okuyucuya hissettirebilmektedir ve her roman gibi tarihsel roman da bir kurgudan ibarettir ancak bu kurgu gerçekle sentezlenmiştir. Yazar yapıtı üzerinde çalışırken oldukça özgürdür hatta en mahrem gerçeklere dokunabilme özgürlüğüne sahiptir. Yine de tarihsel roman olayları yeniden yapılandırarak değiştirmez o yalnızca geçmişi kullanmaktadır. Kısaca söylemek gerekirse tarihsel roman yazarı akademik belgelere ruh ve anlam yüklemektedir (Kotan, 2001).

Alman Yazar Alfred Döblin ise, tarihsel romanın her şeyden önce bir roman olduğunu, tarih olmadığını iddia etmektedir. Döblin bu iddiasıyla roman niteliğinin daha baskın olması gerektiğinin üzerinde durmaktadır. Tarihsel romanın roman olma isteği anlaşılabilir bir taleptir, çünkü tarihin sessiz şahitleri olan tarih belgeleri masum değildir. Ama yazarlar tarihsel belgelere bu bilinçle yaklaşmalı ve bu şekilde eserini yazmaya başlamalıdır. Tarihsel roman düşüncülerden ve duygulardan arınmış bir biçimde kaleme alınmalıdır (Gögebakan, 2004: 13).

Tarihsel olayların tarihçinin onu işlemesiyle ve araştırmasıyla gün yüzüne çıktığını ancak, belgelerdeki tarihin de onun kaydını tutan kişinin zihninden yansıdığı biçimde araştırmacının önüne geldiği için tarihsel olayların tam bir saflık belirtemeyeceğini söyleyen E.H. Carr, belgeler ışığındaki tarihin birçok tarihçi ve araştırmacı tarafından tekrar yorumladığı bir tarih olması nedeniyle tarihsel belgelerin masum birer belge olmadığını düşünmektedir (Gögebakan, 2004: 31).

Her tarihçi tarihe farklı yaklaşmakta ve kendi düşünce dünyasını çalışmasını yazarken yansıtmaktadır. Tarihçinin araştırmaları sonucunda ortaya çıkan bilgilerin, mutlak gerçekler olarak algılamamak gerekir. Geçmişte meydana gelmiş olaylara ait her türlü bilgi ve belgenin sanat yapıtına malzeme ve kaynak olmasından dolayı bir metin ile bağ kurması dikkate değer olduğu düşünülmektedir. Bu yüzden tarihsel olayların bilgisi yazınsal bir metin yoluyla okuyucuya ulaşmaktadır. Bu yönüyle incelendiğinde malzemesi tarih olan tarihsel roman tarih araştırmacılarının çalışma alanına girerken aynı zamanda yazarların da alanına girmektedir (Kavaz, 2012).

Tarihsel roman yazmak tarihsel gerçeklik bakımından yazar için bazen sınırları zorlayan bir süreç olsa da tarihsel romanlar gerçekleri kurgunun etrafında tekrar yapılandırmakta olduğu için bu durum rahatlatıcı bir öge olmaktadır. Bu tür yazınsal yapıtların emeli tarihsel bilgiyi veya herhangi bir bilim dalını olduğu gibi aktararak onu okuyucuya öğretmek değildir aksine anlattığı konunun değerini okuyucunun tercihine bırakmaktır. Okuyucu okuduğu yapıtla belki tarihsel bir yargıya varmayacaktır ama oluşan merak duygusu kişiyi, tarihsel gerçeklikleri sorgulanmaya ve asıl gerçek olanı öğrenmeye itecektir. Bu olay tarihsel süreçte neden ve nasıl oldu? Gibi soru işaretleri okuyucunun zihninde oluşabilmektedir. Okuyucu tarih bilgisi edinirse de bu biçimde tarih bilinci edinir (Tural, 2015).

Tarih bir romana konu edildiğinde gerçeklik kavramı önem kazanmaktadır. Tarihsel belgelerin bile gerçekliği tartışılırken tarihsel romanlara konu olan gerçekliği tartışma konusu yapmak belki bu yönden gereksiz olabilmektedir. Ama her şeyden önce tarihsel roman tartışmalı bilgi alanı olarak görülen tarihsel gerçeklerin oluşturduğu boşluklardan faydalanmaktadır (Kotan, 2001).

Tarih ile romanın işlevi konusundaki düşünce beyanlarının benzerlikleri ve farklılıkları kuşkusuz, dil aracılığıyla üretilen bu iki türün okurlarının bilincinde oluşacak “sorumluluk” problemini de tartışma odağı olarak beraberinde getireceği ifade edilmektedir (Tural, 2015).

Tarihçiyle sanatçı arasındaki en önemli ayrım olarak birinciye verilen sorumluluk ödevinin yerini ikincide geniş bir serbestlik ve deneme-yanılma özgürlüğünün almasıdır. Konusuna nasıl yaklaşacağına tarihçiye göre daha özgür bir alanda karar verir. Eninde sonunda tarihsel bir karşılığı olmayan eski bir destanı yeniden yazan yazar politik bir yükün altına girebilir, tarihçi nesnel olmadığı için suçlanabilir, ancak sanatçı bir tek nesnel olmadığı için suçlanamaz (Orhan, 2004).

Roman yazarını öncelikle ilgilendiren şey, dünyayı algılayış ve onu yaşayış biçimi, yaşama ait tecrübeleri, düşünceleri ve duygularıdır. İşte bundan dolayıdır ki, yazar için roman, sözü edilen bu kişisel yaklaşımları serbestçe yoğurup tasarladığı, yaşanmış gerçekliği bir kez daha nesnel hale sokarak biçimlendirdiği bir araçtır (Orhan, 2004).

Sonuç olarak tarihsel roman, okuyucuya tarihi öğretmez çünkü bu iş tarih biliminin ve tarihçilerin konusudur ancak tarihsel roman, okuyucusunda bir merak ve şüphe uyandırmaktadır. Bu nedenle bir yazar tarihsel romanını yazmaya başladığında oluşturacağı yapıtta gerçeklere sadık kalmak durumundadır. Yazar her ne kadar bir olayı dramatikleştirebilmek için gerçek olayların ayrıntısına dokunması gerekse de anlattığı olayı bilimin ona sunduğu belgelere dayandırabilmelidir (Tilbe ve Civelek, 2016). Yazarın bu dokunuşu gerçeklere olan güvensizliği değil kendine bir anlatı alanı oluşturmak içindir ve kurgusunu bir akıl çerçevesinde sürdürmek için olmalıdır, gerçekleri yalanlayıp, saptırmak için değil. Ayrıca anlatı sanatının da gereğini yerine getirmelidir. Zira tarih bilimi yazın olmadığı gibi tarihsel roman da tarihi belge

değildir. Ama tarihsel romanların alt yapısını tarih bilimi oluşturduğundan dolayı tarih bilimi ve yazının arasında her zaman bir bağ olacağı belirtilmektedir (Tural, 2015).

Tarih bilimini ve yazın sanatını iyi yönetebilen ve bunun bilinciyle hareket eden yazar, romanı tarih yapıtına dönüştürmemelidir ve tarihi de masala çevirmemelidir. Ancak yazar Döblin'in de söylediği gibi "tarihsel roman her şeyden önce romandır" ilkesini de aklından çıkarmamalıdır. Yazarın yazarlığının yanı sıra tarihçi kimliğiyle de yapıtına yaklaşması gerekmekte ve tarihsel bir olayı belirli bir bilinç düzeyinden yola çıkarak inceleyeceği gibi yapıtının roman olma özelliğini de koruması gerekmektedir (Göğebakan, 2004).

2.1.1. Tarihsel Romanın Gelişimi

Tarihsel roman Avrupa'da gerçek anlamıyla romantizm akımıyla kendine yer etmiş ve biçimlenmiştir. Daha öncede bahsedildiği gibi kuşkusuz İngiliz Walter Scott bu türün ilk büyük romancısı sayılmaktadır. Bütünüyle İskoç tarihinden kurgulanarak yazılan *Waverley* romanıyla İngiltere yazın tarihine adını altın harflerle yazdırmıştır. Fransız romantiklerinden Victor Hugo, *Notre Dame de Paris* romanıyla Scott'un sonrasında bu türün ilk önemli örneklerini yazmıştır. Yine macera romanları yazmak için tarih sayfalarını araç gibi kullanan Alexandre Dumas dan söz etmek gerekir. *Üç Silahşor* ve *Monte Kristo* gibi çok beğenilen yapıtlar tarihe dayandırılmış olmasına rağmen, anlatılan olayların gerçekliği o dönemin tarihsel roman geleneğinin gerçekçilik niteliklerine göre hep sorgulanır olmuştur. Rus yazar Gogol'ün *Taras Bulba'sı*, İtalyan Aleksandr Manzoni'nin *Nişanlılar'ı*, Fransız Gustave Flaubert'in *Salambo* ve Polonyalı Henryk Sienkiewicz'in *Que-vadis* romanları bu konuda öncü örneklerdir (Lukacs, 2008).

Kendine özgü özelliklerle incelenen bu roman türünün, yazın sanatının gelişimi içerisinde tarih ile olan ilişkisi, 19. yüzyılın başlarında, W.Scott'un *Waverley'i* ile başladığına yukarıda değinmiştik. Ancak bu demek değildir ki, Klasik Yunan ve Roma yazınlarından başlayarak Orta Çağ'da ve Rönesans'ta var olan örnekler tarihsel roman kapsamında değerlendirilemez, değerlendirme ve incelemeler derinleştikçe, roman sanatının birçok özelliğini destan ve mitoslarda bulabildiğimizi söylemek cüretkâr bir duruş olmayacaktır. Yazın sanatının derinlikli inceleme alanı

olan destan, mitos ve masallar, tarihin de kıta sahanlığı içerisinde. Buna göre destan, mitos ve masallar dışında kalan, modern tarih yazımına öncülük eden ilk tarihsel metinlerde de yazın ve tarihin birbirine girmiş olduğunu görmekteyiz. Tarihin toplumsal yaşam, iklim ve coğrafya gibi yazınsal bir anlatıyla bir arada kurgulandığını, Homeros'un, Herodotes'in, Ksenophon'un ve Strabon'un metinlerinin yaşadığımız topraklarda bambaşka bir görünüm kazanmış olduğunu dışa vurmamız olağandır (Yasa, 2017).

Söz edilen bu öncü yapıtlar tarih-roman ilişkisini ortaya koymasına nedeniyle oldukça önem arz etmektedir. Ancak bu yapıtlar tarihsel romanın bugün ulaştığı seviye açısından hiçbir değer taşımamaktadırlar. 17. ve 18. Yüzyıl romanlarının da tarihsel roman kavramı ile örtüşecek hiçbir özelliği içerisinde barındırmamaktadır (Gögebakan, 2004).

Burada anlatılmak istenen bu yapıtların olsa olsa yalnızca kahramanlarının üzerindeki kostümler ve tarihsel temelleri ile tarihsel izler barındırdığıdır. Bu roman türü alanında yapılan kuramsal incelemelerde, tıpkı roman alanında olduğu gibi, belirli bir modelin olmadığı ve bu grup içinde değerlendirilen romanların yazdıkları dönemlerin genel toplumsal durumlarına ve yazarların farklı yazınsal akımlardan etkilenmelerine göre çeşitlilik gösterdikleri ortaya konmaktadır (Yaman, 2006).

Bu kuramsal yaklaşım ışığında, söz edilen anlatılarda ne bu romanları yazanların psikolojisi ne de yapıtlarda sunulan geleneklerin günümüzdeki tarihsel roman anlayışıyla benzeştiğini söylemek olanaksızdır. Tarihsel Roman, Döblin'in gösterdiği roman niteliği başta olmak üzere herhangi bir tarihsel dönemi veya durumu gerçeğe yakın ama sanatsal bir biçimle anlatan bir roman türüdür. Tarihsel roman yazarı, tarihsellik ilkesinin olduğu kadar, eyleminin yazınsal boyutunun da farkında olmalıdır (Gögebakan, 2004: 15).

Tarihsel bilgiler onu yazan öznenin nesnel bilgi seviyelerine bağlı biçimde tarihsel romanlarda aktarılmaktadır. Gerçekte, öykülenmekte olan olaylar olgusal olarak bitmektedir. Fakat metin seviyesinde bunların tam olarak doğru kılınabilmesi olası görünmemektedir (Munslow,2000). Tarih yazımcı yorumsama işin içerisine girdiği andan itibaren öznellik ve bilginin kısıtlılığı gerçekliği bozmaktadır. Tarihsel

olaylar parçalı olarak sunulacağına göre, bu olayların seçilmesi ve sunumları kuşkusuz güç-üstünlük eytişime bağlı biçimde gerçekleşebilecektir (Tilbe,2009:129).

Tarihi yeniden yazmayı deneyen yeniötesi tarihsel romanlar,eski toplumsal, siyasal ve tarihsel olaylarla ilgili almaşık anlatımları sergilemektedir. Jean Giono; “*yaratı ile gerçeklik arasında bir yakınlık yoktur. Bu gerçekliği kurmaca bir anlatıya sokmak istediğimde, gerçeklik beni açık biçimde rahatsız eder. Onu yavaş,yavaş değiştirmek zorundayım*” (Chandernagor,2005) diyerek gerçekliğin anlatılarda yer bulmasının güçlüklerine değinmiştir. Fakat gerçekliğin sunumları kuşkusuz ki bir eyleyen aracılığı ile olmaktadır. Bu bir özne veya nesne olabilmektedir. Bir bireyin yaşamının öykü haline getirilmesi ön plana çıkarıldığında tarihsel romanla yaşamöyküsel türün arasında benzerliklerin görüldüğü belirtilmelidir. Zira iki türün de ortak nesnesinin gerçek veya kurgusal, birincil veya ikincil önemde olsun, insan olduğu ifade edilmelidir. “ Anlatı bir kişinin üzerine kurgulandığı andan başlayarak yaşamöyküsel tür işin içine girer. Bu hem kurmacayı hem de tarihsel söylemi kapsar” (Dion, Dalpe ve Lepage,2005).

Tarihsel roman 19. yüzyıl başında, Napolyon’un yenilgiye uğradığı tarihlerde ortaya çıkmıştır. (Walter Scott’un romanı *Waverley* 1814’te yayımlanmıştır.) Ancak Walter Scott’un *Waverley*’inin tarihsel roman alanında öncü oluşu üzerinde yazın bilimcilerin ezici bir çoğunlukla uzlaşmaları, 19. yüzyılı tarihsel romanın başladığı nokta olarak kabul ettiklerinin bir kanıtı olarak görülebilir. Bu durum tarihsel romanın doğuşu ve gelişimi sürecinde Walter Scott’a önemli bir yer kazandırıyor. Scott’un yalnızca kurucu bir niteliği yoktur, onun tarihsel roman kuramı, tarihsel roman geleneğinin sınırlarını belirlemiş ve böylece kendisinden sonraki yazarları derinden etkilemiştir. İngiltere’de bıraktığı etki önemli ve köklü olmuştur. Walter Scott’un *Waverley* adlı yapıtı yazın bilimciler tarafından ilk tarihsel roman olarak kabul edilirken, kendisi de 19. yüzyılda tarihsel romancılığı başlatan isim olarak kabul görmüştür (akt. Gögebakan, 2004, Lukacs, 2008).

Lukacs, (2008) XVII. ve XVIII. yüzyılda bile tarihsel konulu romanların olduğunu söylemektedir. İsteyen İlkçağ öykülerinin ve efsanelerinin Ortaçağ uyarlamalarını bile tarihsel romanın müjdecileri olarak nitelendirilebilmekte ve bu yolda ilerleyerek Çin’e ve Hindistan’a kadar bile ulaşılabilenekte olduğu ifade

edilmektedir. Ancak bu yolda tarihsel roman olgusunu esas bağlamında aydınlatacak hiçbir şey bulamayacaktır. XVII. yüzyılın sözde tarihsel romanları (Scudery, Calprenede vs.) yalnızca görünürdeki konuları ve giyim kuşamları açısından tarihseldirler. Yalnızca kişilerin ruhsel durumu değil, betimlenen törel değerler de bütünüyle yazarların dönemine aittir. XVIII. yüzyılın en ünlü “tarihsel romanı”, *Walpole’un Castle of Otranto*’su da tarihi yine yalnızca bezem olarak kullanıyor. Vurgu, somut bir tarihsel dönemin sanatsal olarak aslına sadık biçimde betimlenmesinde değil de, yapıtta betimlenen çevrenin ilginçliğinde ve tuhaflığındadır. Walter Scott öncesi tarihsel romanda tam da tarihsel öge eksiktir: kişilerin özellikleri dönemin tarihsel özelliklerinden türetilmemiştir. Çağdaşların tarihsel romanlarını oldukça şüpheci bir bakışla değerlendiren büyük eleştirmen Boileau, yalnızca kişilerin toplumsal ve ruhsal gerçekliğini önemli sayar; bir hükümdarın bir çobandan vs. farklı biçimde aşık olmasını arzu eder. Gerçeğin şiirsel betimlenmesine kendini gösteren tarihsel doğruluk sorunu onun henüz görüş alanı dışındadır” (Lukacs, 2008: 21).

Scott, tarihsel roman adı verilen türün mimarıdır. Pek çok yazın bilimci ve yazar bu konuda aynı düşüncededir. Scott’un tarihsel romanı *Waverly*’yi yazdığı dönemin toplumsal, ekonomik, toplumbilimsel ve siyasi şartlarını görmezden gelmemek gerekir. Scott’un yaşadığı toplumun genel hatlarını analiz etmek, tarihsel romanın ortaya çıkış koşullarını da açıklayacaktır. Bunun için Fransız Devrimi’nin etkilerine bakmak gerekmektedir. Tarihsel romanın ortaya çıkışında önemli bir diğer durum da Fransız Devrimidir. Fransız Devrimi ve Napolyon savaşları, milliyetçilik düşüncesini Avrupa’da neredeyse bir moda haline getirecektir. 1789 ve 1814 yılları arasında Avrupa’daki her devlet bir değişime uğrayacaktır. Uluslar, hem Napolyon işgallerinin doğurduğu öç alma duygusu hem de dönemin genel niteliği durumuna gelen milliyetçilik akımı nedeniyle olayları o güne kadar görülmemiş bir biçimde algılamaya başladılar. Tarihsel romanın 19. yy’da yazılmış olması bu noktadan bakıldığında bir rastlantı değildir ancak ve ancak sözünü ettiğimiz dönemin bir sonucudur (Gögebakan, 2004).

Görünen o ki aslında tarihsel romanın ortaya çıkışı bir rastlantı değildir. Avrupa toplumlarının yıkımı, dönüşümü ve yeniden inşası, tarihsel romanın ortaya

çıkışına neden olan etkenlerin başında gelmektedir. İşte Walter Scott böyle bir dönemde *Waverley*'yi kaleme almış ve tarihsel roman türü ortaya çıkmıştır. Tüm Avrupa'yı etkisi altına alan bu olaylar, insan varlığının ve bilincinin bu dönüşümü Walter Scott'ta tarihsel romanın ortaya çıkışının iktisadi ve düşüngenel temellerini yaratmaktadır. Tüm bu düşünce akımların Scott için anlaşılır duruma gelmesinin nedenlerini biyografisine dayandırmanın hiçbir önemi yoktur; bütün bunlar tarihsel romanın geçmişine ve doğuşuna etki etmez. Çünkü Scott, derinlikleri özellikle sanatsal yapıtlarında ifade bulan büyük yazarlar arasındadır. Bu öyle bir derinliktir ki çoğu zaman kendileri bile anlamazlar, ancak bu derinlik kişisel görüşleriyle ve önyargılarıyla yaptıkları savaşta materyale sahiden gerçekçi anlamda üstünlük kurulması sırasında oluşur. Scott tarzı tarihsel roman, 18. yüzyılın büyük gerçekçi toplumsal romanının doğrudan doğruya devamıdır. Scott'un buna ilişkin teorik çabaları bu yazını derin ve iyi biçimde araştırdığının belirtisidir. Yaratıcı faaliyeti ise diğerlerine göre tamamen yeni bir durumdur. Büyük çağdaşları bu yeni durumun farkındalardı. Scott'un yaşadığı dönemdeki Avrupa'yı ve İngiliz tarihini anlamlandırdığı biçim önemlidir. Çünkü Scott, yaşadığı dönemin siyasi ve iktisadi olaylarının halka ve kişilere nüfuz ettiği ortamı çözümleme etmek durumundaydı. Bu kapsamlı çözümlemenin Scott'a *Waverley*'nin ve diğer yapıtlarının kaynağını oluşturduğu söylenebilir (Lukacs, 2008).

Walter Scott'un ilk tarihsel romanı olan *Waverley*'yi yazdığı süreçte yaşadığı dönemin toplumsal, ekonomik ve siyasal yapısının üzerinde durmak gerekmektedir. Fransız Devrimi'nin etkisi ile bir dönüşüm geçiren Avrupa'nın izleri, kendini tarihsel romanın ortaya çıkışında da göstermektedir ve bu izlerin Walter Scott'un öznel düşüncesine ve yazınsal kişiliğine olan etkisi açıktır. Yapıtı *Waverley*'i ilk tarihsel roman olarak tanımlayan öğelere de odaklanmak gerekmektedir. *Waverley*'in içeriğine bakmak, *Waverley* üzerinden tarihsel romanın ortaya çıkışını aydınlatmaya yardımcı olacaktır. Scott, İskoç tarihini kendine çıkış noktası olarak belirlemiştir. Yaşadığı coğrafyanın geçmişine odaklanırken, yapıtlarının evrenselliğine de önem vermiştir. Bu da Scott'un yapıtlarının ve tarihsel romancılığının tüm Avrupa'da etki yaratmasına ortam hazırlamıştır (Kayalar, 2017).

Scott'un etkisi yalnızca İngiltere ile sınırlı kalmamış, hemen hemen bütün Avrupa'ya yayılmıştır. Alman romantiklerinin tarihi konulara yönelmesinde onun azımsanamayacak payı bu etkiye güzel bir örnek oluşturur. Scott'un Almanya'da neden olduğu etki öylesine büyüktür ki, o günlerde Avrupa'yı kasıp kavuran, Goethe'nin *Wilhelm Meister* adlı romanına esin kaynağı olduğu *Wilhelm Meistertipi* anavatanında bile onun oluşturduğu bu yeni roman türünün gölgesinde kalmıştır (Gögebakan, 2004).

Fransız Devrimi etkisiyle meydana gelen toplumsal dönüşüm, yalnızca İngiltere'de gerçekleşmemiştir. Bu dönüşümün etkisi tüm Avrupa'da hissedilmiştir. Walter Scott'un büyük yapıtı *Waverley*'in ortaya çıkışını da biçimlendiren bu çok yönlü Devrim aynı zamanda pek çok yazarı da etkisi altına almıştır. Nasıl ki Fransız Devrimi Avrupa'yı tüm kurumları bazında etkilediyse, Walter Scott da Avrupa'da benzer, dönüşüme sebep olan ve oturmuş bir etki yaratmıştır. Hatta Walter Scott'un başlatmış olduğu bu yeni yazınsal akım etkisini Rusya'da bile göstermiştir. Bunların yanında tarihsel romana bir de özel bir söylem modeli olarak bakmak gerekmektedir. Bu bakış tarih ve kurgusalın incelenmesi bakımından önemlidir. Özel bir söylem modeli olarak ele alındığında tarihin kurgusal olanı ancak kendi gerçek zamanıyla ilişkisi içerisinde kullanılması gerekirken bir roman modeli –yazınsal türler içerisinde en çok da roman- olarak ele alındığında tarihsel olanın her açıdan –zamansal, uzamsal, kişi vb.- dönüştürülerek, istenildiği kadar, istenildiği biçimde, farklı yöntem ve işlevlerle yeniden yazılması olasıdır. Gerçekten de romanın veya genel olarak kurgunun olanakları içerisinde tarihsel olan üzerinde değişiklikler yapmak; biçim, anlam, işlev bakımlarından sonsuz olasılıkların kapısını aralamaktadır. Walter Scott'un çağcıl tarihsel romancılıkta atmış olduğu ilk adımlardan günümüze doğru gelindiğinde milletlerin kendilerine has yapı ve geleneklerinin tarihsel roman çeşitliliğini arttırdığı söylenebilir. Tüm genel ve kendine has özellikleriyle tarihsel romanlar; kurgu ve tarihi birleştiren türler olarak hem yazın dünyasında hem de tarih dünyasında yerlerini almıştır (Aktulum, 2015).

Scott'un *Waveley* ve diğer yapıtlarıyla okura sunduğu tarihsel romanın başarısındaki üstünlüğü bu tarihsel hareketlenmenin mükemmel ustalıkla güzel duysal boyutunu görmezden gelmeksizin okuyucusuna sunmasıdır. Scott'un sanatsal

yeteneğine en büyük etkiyi şüphesiz yaşadığı dönemin İngiliz toplumunun içinde bulunduğu avantajlı noktada arayabiliriz. Çünkü diğer birçok ülkeye nazaran siyasal ve toplumsal değişimini tamamlamış, tarım toplumundan sanayi toplumuna geçişin öncüsü olmuş, Fransız Devrimi sonrasında artan milliyetçilik akımları doğrultusunda ulusal kimlik arayışları, vb. sancıları kendisine sığramadan sonlandırmış, İngiltere’de tarihin elle tutulur somut kalıntılarla anlatılması daha kolaydı. Oysa zamanın Avrupa’sında bu sancılı durum ve sonrasındaki kazanımlar ulusal direniş hareketlerinin ortaya çıkmasına neden olan Fransız Devrimi sonrası gerçekleşmiştir. Bu ülkelerin yazarlarının yaşadıkları toprakların tarihlerini inceleyip yapıtlarında kullanmaları bu sürecin çok sonrasında olur. Dolayısıyla tarihsel roman artık sürükleyici bir serüvene evrilme çabasıdadır. Şüphesiz ki, bu evrilmeye Scott ve Dumas’ın yapıtlarında çokça rastlarız. Scott’un öncülüğünü ettiği bu yeni gelenek giderek Avrupa ve dünya edebiyatında ses getirmeye başlamış ve hızla tarihi roman yapıtları yazılmaya başlanmıştır. Romanlarında tarihsel devinimi günlük yaşamın yönleri ile betimleyen Scott’un bu anlayışının altında genellikle halktan kişileri romanlarının kahramanı olarak seçmesi ve bu tür olağan dışı tarihsel bunalım dönemlerinin yoğunluklarını, onların iç dünyalarıyla uyarlayarak kişisel iç hesaplaşmalar olarak aktardığı gerçeğinin bulunduğunu görmekteyiz. Yazın bilimciler Scott’un romanlarında bu kişilikleri sürekli kendi alışılmış dünyalarının dışına çıkarmaksızın tarihsel konumlarına değindiğini ve hepsinin kendi dünyalarında küçük birer figür olan kahramanlarını fazlaca kullandığının üzerinde dururlar. Onu okurun gözünde farklı yapan bir diğer yeteneği de yine devamlı olarak üzerinde durduğu, geçmişini aktarırken olaylara bugünden bakabilme yeteneğinin yapıtlarında epey görülmüş olduğudur (Yaman, 2006).

Scott, tarihsel gücün uzun bir değişim sonucunda bugün yaşayıp deneyimlediğimiz gündelik yaşamı yarattığının bilincindedir; romanlarında geçmişini, bugünün tarih öncesi olarak hayatın ta içine sürüklemektedir (Gerçek, 1998).

Tarihsel romanın sözünü ettiğimiz tarih bilincini canlı tutup gelecek nesillere aktararak eğitsel bir biçim kazanmasının ötesinde insanlığın gelişmesinde güçlü bir araç olarak insanlık tarihinin gerçek anlamıyla kımıldayıp, çırpınarak gücünü yeniden kazanmak şimdiki zamanın yararına olacaktır. Böylece tarihten elde ederek yaptığımız

çıkarımlar tarihsel romanın günümüze ışık tutma işlevini de vurgulamaktadır (Yaman, 2006).

Scott'un öncülüğünü yaptığı ve sonrasında ondan esinlenerek yazılan tarihsel roman ve yazarlarının belli başlıları, Rusya'da Tolstoy (*Savaş ve Barış*), Aleksandr Puşkin (*Yüzbaşı'nın Kızı*), Mikhaıl Zagoskin (Yuri-Milosevsky), Aleksandr Bestzhev (*Ammalat Bey*), Gogol (*Tarass Boulba*) Fransa'da Alexandre Dumas (*Monte Kristo, Üç Silahşor*), Victor Hugo (*Notre Dame de Paris*), Alfred de Vigny (*Cign-Mars*), Polonya'da Henry Sienkiewicz (*Quovadis*), Stevan Zerroomski (*Ashes*), İngiltere'de Charles Dickens (*Barnaby Rudge*)

Scott'dan sonra Aleksandr Puşkin Rusya'da tarih ve roman ilişkisini başlatan ünlü yapıtı *Yüzbaşı'nın Kızı*'ni yazdı. Tarihe ilgisi oldukça fazla olan ve Karamzin'le yakınlığı bulunan Puşkin, Pugaçev isyanının üzerine kurguladığı romanında, Rusya tarihini ulusal çizgileriyle değerlendirerek gerçekçi bir bakış açısıyla tarihi tabandan canlandırır (Türkeş, 1998).

Rus yazınına oldukça fazla etkileyen Puşkin, ülkesinde tarihi roman geleneğinin öncüsü olarak kabul edilir. Daha sonradan Rusya'nın ve 19. Yüzyılın en ünlü yazarı Tolstoy, *Savaş ve Barış* romanıyla okuyucunun karşısına çıkar. *Savaş ve Barış*, romanın başkahramanının ve diğer figürlerinin sıradan insanlardan çizilmesi, tarihsel olayların bu sıradan insanlarla anlatılması gibi farklı açılımları içinde barındırmasından dolayı özellikle Scott'un öncülüğünü ettiği kuram bâbında Tolstoy'un ustalıkla yaşama geçirdiği bir romandır (Türkeş, 1998).

Yine Scott'un geleneğinin etkisiyle Victor Hugo tarafından yazılan, Orta Çağ'ın ruhunu temsil eden kiliseyi ve dini iktidarı bütün gösterişiyle yansıtan *Notre Dame de Paris* tarihsel roman akımının Fransa'daki öncüsü sayılmaktadır. Yapıtta geçmiş yaşamın canlı, renkli, gerçekçi ve ayrıntılı betimlemeleri, uzam kavramının dikkatle incelenmesi ve olay örgüsünün derinliği okuyucuyu etkiler. Dönemin bir diğer önemli adı, belki de en önemlilerinden biri şüphesiz Balzac'tır. *İnsanlık Komedyası* ile 1300'lerden başlayarak 1845'e kadar Fransız toplumundaki toplumsal kişiliklerden hemen hepsini gerek kurgusal gerekse de birebir aktarmıştır. Krallar,

İmpatatorlar, ruhban sınıfı, ordunun subayları, askerleri, aristokrat aileler, köylüler, taşra burjuvaları, yapıtta eksiksiz yer alır (Yaman, 2006).

Şüphesiz akıl ve mantık sınırlarını zorlayan öyküleri ile kaçış yazınının öncülerinden ve tarihsel olayları yapıtlarında işlemeyle buraya kadar adı geçen yazarlardan tamamıyla farklı olan Alexandre Dumas çıkıyor karşımıza. Yazın çevreleri, onun öykülerinde sunulan tarihin, döneminin yazarlarına ve diğer tarihsel yapıtlarına karşın daha akıcı metinlere dayandığı, betimlenen uzam ve kostümlerin daha gösterişli olduğu noktasında adeta söz birliği etmişlerdir. *Üç Silahşor* adlı yapıtının o yıllarda Fransa'daki tarih tutkusunun, tarihin geniş çevrelerce zihne kazınan durumu ve o dönemdeki tarih anlayışındaki merak duygusunun başka duygulara yer bırakmadan kişiyi etkisi altına alması bu yapıt için azımsanamaz bir durumdur (Türkeş, 1998).

Tarihsel romanları mutlak tarihsel gerçekler varsaymak ve bu romanlardan bilgiler elde etmeye çabalamak yanlış bir durum olarak ifade edilmektedir. Ancak tarihsel macera romanı denmekte olan popüler tarihsel romanlarda, okuyan kişiye bilgi vermek iddiasında bulunulması nedeniyle, yazarlar öğretici bir anlatıya da yer vermektedirler (Kayalar, 2017).

Tarihsel roman, yalnızca konusu bağlamında bu ve benzeri romanlardan daha kapsayıcı olmak, başka bir ifade ile neredeyse tüm bir tarihi incelemek açısından değil, ancak özellikle sanattaki romantizm akımı ve Fransız Devrimi sonrası ortaya çıkan ulusçuluk düşünceleriyle olan bağları, yani aktardığı geçmiş karşısında yeni bir zihinsel devinimi, yeni bir tavrı ortaya koyması açısından da söz konusu romanlardan farklı olduğu ifade edilmektedir. Bu romanları okuyan kişiler, artmakta olan bir ilgi ile romanları beklerler. Yoğun bir ilgiyle karşılanan ve merakla takibi yapılmakta olan bu yapıtlar, okuyucularının bazı isteklerine yanıt verdikleri belirtilmektedir (Wellek ve Varren, 2001).

Okuyucunun amacı öncelikle uzun senelerden itibaren gizli kalmış, dışa vurulmamış hırslarını ve milli duygularını tatmin etmekte olduğu ifade edilmektedir. Bütün psikologların da açıkladığı gibi kişinin içerisindeki en büyük bağlılıklardan biri, belki de en önem arz edeni tarihe, kültüre, insanına olan bağlılıktır. İşte tarihsel roman

kendisini seçen kitlenin kültürel ihtiyacına ve heyecan dürtüsüne yanıt vermek zorundadır (Dural, 1991).

Daha da çoğaltabileceğimiz örneklerin katkısıyla tarih, romanın neredeyse en önemli konusu olmuştur. 19. Yüzyıl ile birlikte öncelikle Avrupalı yazarlarda boy gösteren gerçekçi yazma, tarihsel roman yazma geleneğinde de kendisi en önemli araç olarak ortaya çıkmaktadır. Neredeyse tüm düşünürleri ve yazarları tarihsel gerçekleri tarafsız yazma eğilimi sarmıştır. Millileşme dönemini çok sonradan tamamlayan toplumların yapıtlarında, kişi ve toplumun tarihin yerine kurtuluşçu ve kurucu bir tarih öğretisi yaygınken, Avrupa'da bunun tam tersine tarih düşüncesinde doğrusal bir zaman akışı baskındır. Geleneksel roman içinde alt olarak adlandırılmayan tarihsel roman, ancak 20. Yüzyıl yazın kuramcıları tarafından bu ad ile nitelendirilmiştir (Yasa, 2017).

2.1.2. Tarihsel Roman Kurgusu

Tarihsel romanlar kurguya dayanan romanlardır. Onları diğer türlerden ayıran ve onlara sanat olma özelliği yükleyen durumda budur. En gerçekçi romanlarda bile, gerçek yaşamın tam anlamıyla canlılığından söz edilmesi olası değildir. Bu gerçeklik ancak sanatın gerçekliği olabilecektir. Bu nedenle bu tür olaylara “kurgusal olay” demek daha doğru olacaktır. Gerçek, romana edebiyatın penceresinden girer, bu da yaşamla sanatın gerçekliğini birbirinden ayırır. Bu kurgusal evren, gerçek yaşamla ilgili maddelerin, düşsel bir dünyada incelenmesi ve bu düzlemde oluşturulan yeni evrenin yazınsal yapının gerçekliğine konu edilmesi biçiminde oluşur (Aktas, 2005).

Bu anlatılanlar doğrultusunda ilerlemek gerekirse, tarihsel romanların da düşsel bir doğrudan üretildiğini söyleyebiliriz. Tarihsel roman yazarı, tarihe ait olayları alarak yeniden biçimlendirmekte ve yeniden kurmaktadır. Çoğu zaman öykünün ana çerçevesine koyulan kahramanlar da gerçek yaşamda yaşamış kişilerdir ama onlara bazı düşünceleri söyletmek ve bu kişilerin özel olan bütün duygularını yönlendirmek düşsel bir evrenin açılması ile ilgilidir (Aktas, 2005).

Tarihsel roman, yalnızca tarihe ait bir olayı ve kişiyi öykülemekle kalmayıp, şimdi ve yarını kurma rolünü gerçekleştirebilir. Tarihsel roman öğretici, yazınsal ve sonsuz yüzleriyle aynı zamanda yarınlarımızdır. Herhangi bir milletin siyasal,

toplumsal ve dūşünsel tarihini yazmaya girişen tarihçi de sōylence, efsane, Őiir, roman, öykü ve tiyatro yapıtlarını göz ardı etmemelidir. Diđer yōnden tarih konulu yapıtlar verenler de iŐledikleri olay ve kiŐiye ait derinliğe tarih bilgisi sahibi olmalıdırlar (Tural, 2003).

Tarihsel roman yazarı yalnızca ansiklopedi ilkeleriyle ve süredizimsel bilgiyle romanını yazamaz. Bu tarz romanlar yalnızca tarih yapıtlarına seçenek olarak yazılan basit birer Őablon olurlar. Bunu sōylerken, yazarın gerçekleri tersyüz etmek, olmayan durumları yazmak ve tarihe karşı sorumluluğunu reddetmek özgürlüğüne sahip olduğu da kastedilmemektedir. Romancıdan beklenen Şey, roman yazarının halk arasındaki sōylentiler ile gerçek belgelere dayanmayan efsanelerden ve Őiirlerden esinle yazması ve gerçekliğe özen göstermesi gerektiğidir. Ancak gerekli Őartlar, konunun tamamlanmıŐ, bitmiş, zaman mührünü yemiŐ olmasıdır. Bu gerekli duruma romancıya ait bilgi ve yaratma becerisini eklemeliyiz: Bu tür roman, kendine uygun bir sanatçı ruhu ve deneyimi ister. Tarihsel roman, enerji dolu, bilgili, aynı zamanda olağan üstünlükle milli aklın uyuŐtuđu bilinçli bir taŐkınlıđın bezediği, ihtiyacı duyulan birikime sahip bereketli bir ruhta doğar, geliŐir; bunlar yeterli Őartlardır. Yeterli Őartlar olarak, yaşanmakta olan dünyanın çalkantı ve çılgınlıklarına verdiği ruh bunaltısı ile tatminsizlikten doğan diŐ gıcırtılı sabır eklenirse, tarih romanının ulaŐacađı toprak ve yeterli iklim tamamlanmıŐ olur (Tural 2003).

Tarihsel romanlarda bir devrin dokusu, rengi, biçemi bulunmalıdır. Devri berraklaŐtırmak ve dünü bugüne aktarabilmek için zamanın yazınsal yapıtlarından da yararlanılması gayet yerinde bir davranış olur. Yavuz Sultan Selim'in yaşamını romanlaŐtıran bir yazarın, onun Divan'ına baŐvurması, padiŐah düğünlerini anlatan bir yazarın sur nanelere yönelmesi, ayrıca düŐülmüŐ tarihlere bakması lazım gelir. Eski Türklerin yaşamı algılayıŐlarını anlatan yazarların *Göktürk Yazıtları*'nı bilmesi ve Oğuz Kaçan *Sōylencesi*'nden söz etmesi gereklidir. Demek ki tarihsel romanlar, yazarından belli bir deneyim ve yazarının yaşama bakıŐında çok yönlülük istemektedir (Tural 1993).

Tarihsel romanlar, tarihe karşı merak uyandırırılar ve kişilere tarihi sevdirmede önemli bir rol oynayabilirler. Pek çok yazar ve araştırmacının da üzerinde durduğu gibi, tarih yapıtları soğuk ve soyuttur. Deney yapamama, olayların geçmişte

kalması, uygulamalı öğrenilememesi, konuyu aydınlatacak bir şahidin olmaması gibi nedenlerle tarih bugün, kuru bir bilgidен ibaret tutulmaktadır. Oysa tarihsel romanlar kişiye, anlatılan olaylara başka bir açıdan bakabilme şansını verirler. Yorumlar, incelemeler ve gözlemlerle satır araları doldurulan ve tarihseli oluşturan ve yaşayanların da insan olduğunu ve onların da aşkları, nefretleri, kıskançlıkları ve ihtirasları olduğunu anlatan bu romanlar, tarihin ayağının daha sağlam yere basmasını sağlarlar. Böylece okuyucuda tarihe karşı bir merak ve yakınlık doğar. Bu yakınlığın sonucunda da kişi tarihine daha çok bağlanır. Geçmişle arasında bağ kuran kişi ona sahip çıkabilmeyi ve bugüne bakıp yarını hedeflemeyi de başarabilir. Tarihsel roman yazarı kişilerini anlatırken, onların ruh çözümlemelerine çok fazla inememekte ve romanların bu yönü kısır kalmaktadır. Ellerinde derinlemesine çalışmalar bulunmayan; halk nezdinde kabul gören ve halkın benimsediği bir tarihsel kişilik üzerinde istediği gibi kalem oynatamamak yazarın yaratıcılığını kısıtlamıştır. Ancak yapıtın ruhbilimsel derinlikten yoksun olması, anlatılan tarihsel gerçekliğin tahrif edilmesinden daha doğru bir hareket olarak görülmektedir. Tarihsel romanlarda kişiler, başlı başına tartışma alanı içinde olan bir konudur. Tarih, büyük isimlere tahammül edememektedir. Yazarın bu isimleri görünür kılması bu düşünceye göre çok da doğru kabul edilmemektedir. Çünkü büyük tarihsel kişilikler, insanlar tarafından kabul görmüş ve kültleştirilmiştir. Gerçek tarihsel kişiliklere dokunmak ve halkın gözünde oluşturulan imgeyi silmeye çalışmak iyi karşılanmaz ve tepkilere neden olabileceği ifade edilmektedir (Çetindaş, 2006).

Roman, büyük tarihsel kişilerin görülüşüne ancak ikinci derecede kişiler olarak katlanabilir. Cromwell, II. Charles, İskoçya Kraliçesi Mary, XI. Louis, İngiltere Kraliçesi Elizabeth, *Arslan Yürekli Richard*, bütün bu büyük figürler sahnede ancak kısa süre görünürler, o da bu yazınsal biçimin yazarının dokuduğu dramatik konu, onların sahnede görünmesini gerekli bulduğu zaman, yoksa okur birçok ikinci derecede kişilerle tanışmadan ve büyük tarihsel kişinin yakında ortaya çıkışına karşı tepkilerini paylaşmadan önce değil. O büyük kişi sahneye çıktığı zaman da artık okur onu öyküdeki daha küçük kişilerin gözleriyle görüyordur (Lukacs 1987).

2.2. Günümüzde Tarihsel Roman

Geleneksel tarihsel romanlar gerek biçimi gerekse de izlek olarak alışlagelmiş olan geleneksel konuların dışına çıkmaksızın tarihsel olayları, kahramanlık öyküleri biçiminde romansal ölçütlerde sunmuşlardır. Tarihsel romanın, günümüze kadar olan sürecinde, önceki bölümlerde de incelediğimiz geleneksel anlayışından tamamen uzaklaşarak, şimdilerde yeni açılımlar sağlamakta olduğunu gözlemlemekteyiz. Bu yeni açılımın en önemli izleği kuşkusuz, geçmişte yaşananların günümüze aktarışındaki düşüngüsel ve siyasal yaklaşımların ön plana çıktığı geleneksel anlayışın, yerini eyleyenlerin toplumsal ve ruhbilimsel durumlarının çevresinde biçimlenen, yazımsal değerinin üstün tutulduğu anlatıları gündeme getirmesidir. Batılı yazarların yapıtlarında sıkça gördüğümüz tarihin öykünme boyutundan tamamen uzak, daha özgürlükçü yaklaşımı, bizde ancak yapısalcılık, yeni tarihselcilik, yeniötesicilik gibi oluşumların kendini hissettirmeye başladığı çok yakın bir dönemde örneklerini vermeye başlamıştır. Kişisel bakış açılarının çeşitlilik gösterdiği okuma sürecinde, gerçeklik artık başka bir boyut kazanacaktır. Okur kodlanmış şifreleri çözme ve yazar tarafından bırakılmış boşlukları doldurmakla baş başadır. Böylelikle yazarın geleneksel doğruları, töre ve düşünce değerlerini yıkıp yerine yeni bir kültür oluşturma ereğinde olduğunu varsayabiliriz (Stanzel, 1997).

Yeni yöntem ve uygulamalar deneyerek okuruna kurmaca bir dünya içerisinde olduğunu hissettirmeye çalışarak, kökleşik gerçekçi algılayışı bir kenara bırakıp, yerine sözcüklerle örülmüş kurgusal bir dünya sunulduğu anlaşılmaktadır (Yasa, 2017).Özleri ve biçimleri nasıl olursa olsun, bunların roman dokusu içinde düzenleme biçimi ve bunun düzyazıya uyumunun değerli olduğu gerçeği geçerlidir sadece (Stanzel, 1997).

Bu konuda akla gelen ilk isim de şüphesiz *Gülün Adı* romanıyla Umberto Eco'dur. Orta Çağ kilisesinin genel yapısını ve 14. Yüzyıl Avrupa'sının siyasi karışıklığını tarihsel ve coğrafik olgularla kurgusal olarak betimlemiştir (Yasa, 2017).

Gerçek diye adlandırılan olaylar, böylece kurgusal dil yoluyla anlam kazanmaktadır. Dolayısıyla dilin yazımsal eserlerin öncü unsuru oluşu, aynı zamansal süreci kapsayan olay üzerine farklı gerçeklik yaratma olanağı sağlamaktadır. Geleneksel tarihi romanlarda önemli kişiler ve olaylar, kendilerini daha çok

kahramanlık öyküleriyle, insanüstü algıladığımız önemli konumlardaki insanlar olmasına karşın, günümüz tarihi romanlarında bu kişilerin yanında ikincil, sıradan kahramanların kaderlerinin de konu edildiğini görmekteyiz. Bu durumda yapıtların tarihte yaşanmış sıradan olay ve kişiler üzerine kurgulanma olanağını sunan günümüz tarihsel roman anlayışı, gerçek ve kurmacanın iç içe geçmesini zorunlu kılmıştır (Dural, 1991).

Özellikle Batı Avrupa ülkelerinde hızla gelişen bu sürecin öncülleri olarak; Gabriel Garcia Marquez, Jorge Luis Borges, İtalo Calvino gibi yazarlar sayılabilir. Geçmişin göz alıcı kesitlerini hemen hemen her yapıtında kurgu yoluyla besleyerek aktardığını gördüğümüz Amin Maalouf'u güncel örnek olarak gösterebiliriz. Maalouf'un eserlerindeki anlatı kişileri genelde olup bitenlere damgasını vurarak tarihin akışını değiştiren eyleyenlerdir. Amin Maalouf ile aynı doğrultuda olan yeni tarihsel kurguların bir çoğunda, isim anılarak eyleyenlerin yaşama dair bütün beşeri duyguları anlatılıyor. *Bizanslı Aşklar*, *Nietzsche Ağladığında*, *Azizler ve Alimler*, *Gecelerin Veziri* gibi birçok romanın lafi edilen anlayışın örnekleri olduğu yazın eleştirmenleri tarafından üzerinde durulmaktadır. Söz edilen bu tür yapıtlarda tarih sahnesinde önemli veya önemsiz nitelikte sayılabilecek kişilerin, zaaflarından düşünce yapılarına kadar her türlü beşeri taraflarını görmek mümkündür. Tarih ve kurgunun iç içe geçtiği yapıya güncel bir örnek olması açısından tezimizin ana konusu olan Jean Christophe Rufin'in *Rouge Bresil* romanını anımsatmamız yerinde olacaktır (Stanzel, 1997).

Bu saptamaların ardından tarihin bir biçimde yapıtta işlevselleştirilmesi, o yapıtın tarihsel roman mı yoksa tarihsel boyut içeren roman mı olduğu henüz kuramsal netlik kazanmamış bir durumdur (Dural, 1991).

2.3. Türkiye'de Tarihsel Roman

Türk yazınında konusunu tarihten alan ilk düşsel (kurmaca metin), Tanzimat dönemine aittir. Ahmet Mithat Efendi'nin Letaif-i Rivayat serisinde yer alan *Yeniçeriler* (1875) adlı uzun hikaye bunun ilk örneğidir. Türk Yazınında ilk tarihsel roman olarak kabul edilen *Yeniçeriler*, belli bir dönemde yaşanmış tarihsel bir vaka üzerinden tarih eğitiminde öğreticilik rolünü oynayan bir yapıttır. Osmanlı'nın III. Selim dönemine ait toplumsal yapısını ve yaşantısını, aile kurumunu; toplumsal örf,

adet ve gelenekleri, kültürel ve ahlaki değerlerde bozulmanın sosyal ilişkilere nasıl yansıdığını belge, bulgu ve veriler ortaya koyarak bildirmesi bakımından önemli bir metindir. Ayrıca Yeniçerilerin geldiği son merhalede Nizam-i Cedid Ordusu'nun kurulması gibi yaşanan yeni gelişmeler karşısındaki tepkilerini belli olaylar zinciri içerisinde göstermiş olması ve tarihi gerçekleri bir kurmaca metin vasıtasıyla okura sunmuş olması bakımından da kayda değerdir Türk edebiyatında tarihsel romancılığın başlamasında etkili olan isim Ahmet Mithat Efendi'dir. *Yeniçeriler* adlı yapıtı ile Ahmet Mithat, tarihsel romancılık adına önemli bir adım atmıştır (Erol, 2012).

Ahmet Mithat Efendi'nin roman serisi içinde tarihsel dönem ve olayları yansıtma ve öğretme aracı olarak kullandığı bir diğer tarihsel romanı da *Jön Türk* (1910)'tür. Yazar, bu romanında Jön Türkler üzerinden bir döneme ışık tutmayı hedeflemektedir. Ahmet Mithat Efendi'den sonra tarihsel roman safhasında ilk yapıtı veren yazar Namık Kemal'dir. Konusunu 16. yüzyıl Osmanlı-Kırım-İran tarihlerinden alan ve aynı zamanda İslam birliği düşüncesini savunan *Cezmi* (1880) adlı yapıtı, bu dönem yazınıımızda ilk tarihsel roman olarak kabul edilir. Türkiye'de çağdaş anlamda ilk tarihsel roman yazarı olarak bilinen Namık Kemal'in bu romanı, anlatısal tarihsel eserlere önemli bir örnek teşkil etmektedir (Erol, 2012). Namık Kemal, Sis Yayıncılık (2015) tarafından basılan *Cezmi* adlı tarihsel romanının ilk satırlarına Kanuni Sultan Süleyman dönemi ile ilgili açıklamalarda bulunarak başlar:

“Osmanlı Devleti'nin onuncu padişahı Kanuni Sultan Süleyman hicri takvime göre 9. asrın son yıllarına denk gelen bir dönemde dünyaya gelmişti. Miladi 15. yüzyıla denk gelen bu zamanda oldukça uzun bir zaman hükümdarlık yapan bu büyük devlet adamının saltanatı çok önemli tarihi olaylara vesile olmuştur. Bu yüzyılda Osmanlı Devlet'i, gücünün doruk noktasına ulaşarak dünyanın seyrine yön veren tek hakim güç haline gelmiştir. Büyük keşifler gerçekleştiği gibi eski asırlara göre de çok önemli gelişmeler olmuştur. Denilebilir ki Yüce Allah neredeyse binlerce yılda gerçekleşebilecek önemli olayları bu kısa zaman dilimine sıkıştırmıştır” (Kemal, 2015: 5).

Namık Kemal, *Cezmi* adlı ilk tarihsel romanının birinci bölümüne başlarken, dönemin tarihsel bilgilerini aktarmıştır. Birinci bölümün ilerleyen kısımlarında Namık Kemal, romanı ile ilgili daha ayrıntılı bilgiler vermiştir. Özellikle uzam ve karakter

üzerinde duran Kemal, *Cezmi*'yi ayrıntılı olarak açıklama ihtiyacı duymuş ve aynı yapıtın içerisinde şunları ifade etmiştir:

Yazmakta olduğum bu roman, Cezmi'nin hayatını anlatmak için sonuna dek okunduğunda anlaşılacağı gibi, Cezmi'nin Hindistan ve Avrupa ile veya Turan ile hiçbir bağı olmayıp, o bölgelerde meydana çıkıp da isimlerini yukarıda zikrettiğimiz büyük adamlardan tekrar mevzu bahis açmaya gerek duymuyoruz. Osmanlı Türklerinden, Tatarlardan ve İranlılardan bahsederek, dünyanın sadece o bölgelerine değineceğiz. Hayatını anlatacağımız Cezmi, topluma karıştığı sıralarda bu kadar büyük devlet adamlarının hayattan ayrılmış olmalarına rağmen büyük devletler henüz hizaya getirilmemişti. Barbaros Hayrettin Paşa'nın Turgutça'nın, Piyale Paşa'nın Avrupa ve Akdeniz'de estirdiği fetih firtınalarının azametini Kılıç Ali Paşa devam ettiriyordu. Yemen ve Tunus'u ilk kez teslim alan Hadım Süleyman Paşa ve Piyale Paşa, cennetteki muhteşem saraylarındaki köşelerine çekilseler de, buraları ikinci kez alan Sinan Paşa, Kubbealtı'nda, Dördüncü Vezirlik makamında oturuyordu (Kemal, 2015: 11).

Namık Kemal yapmış olduğu açıklamada; romanın kurgusal seyrinin Cezmi karakteri üzerinden ilerleyeceğinin sinyallerini vermiştir. İşlenecek olan uzamlar ve ilişkili olduğu kişileri de açıklama gereği duyan Kemal, romanın seyrinin nasıl devam edeceği konusunda kişi ve uzam bağlantısı kurmuştur. Tarihsel dönemin önemli isimlerine de değinmiş, romanın geçtiği devir hakkında geniş açıklamalarda bulunmuştur. Açıklamalarında görülmektedir ki uzam konusunda da çeşitli sınırlandırmalara gitmiştir. Tüm bunların yanından Namık Kemal tarihsel romanının işlediği konular ile ilgili de açıklama yapma gereği duymuştur. Okuyucuya; yapıtın Osmanlı Türklerinden, Tatarlardan ve İranlılardan oluşan bir zeminde ilerleyeceği hususunda sinyal vermiştir (Çelik, 2005).

İkinci Meşrutiyet sonrası ve Cumhuriyet döneminin ilk yıllarında da konularını eski Türk tarihinden, bilhassa II. Abdülhamid dönemi başta olmak üzere Osmanlı tarihinden alan romanlar yazılmıştır. Tanzimat ve II. Meşrutiyet dönemlerine ait romanlarda Osmanlı'nın durağan tavrı ve baskıcı anlayışı eleştirilmiş, Batı karşısında geri kalmışlığının temel nedenlerine yer verilmiştir. Bu döneme ait kimi romanlar, devrimlerle gerçekleşen ülkenin yeni siyasal ve toplumsal havasından ve bu

yıllarda ortaya atılan Türk tarih tezinden kuvvetle beslenmesi bakımından milli mücadele romanlarına benzerlik gösterir. İkinci Meşruyet ve Cumhuriyet dönemlerinde kaleme alınan tarihsel romanlar dönemin siyasal ve toplumsal yapısından fazlasıyla etkilenmiştir. Dönemin tarihsel roman yazarları içinde yaşadıkları toplumun dinamiklerini yazı aracılığı ile aktarma ihtiyacı duymuştur (Erol, 2012: 63).

Tanzimat yazınında yazarların ve okurların tarihsel romana olan ilgisinin Servet-i Fünun döneminde azaldığı dikkatleri çekmektedir. Toplumsal ve siyasal ortam ve II. Abdülhamid rejimi, yazarlarımızın daha çok bireysel konulara dönmelerine, Batı etkisinde yeni biçem arayışları içinde bulunmalarına ve farklı yazınsal tür anlayışına girmelerine neden olmuştur. Bu dönemde, birkaç roman dışında hemen hiç, tarihsel roman yazılmamıştır Milli yazın dönemi ve Cumhuriyet dönemi, tarihsel roman sayısının artmaya başlaması bakımından oldukça önemlidir. Tarihsel roman yazımının Milli yazın ve Cumhuriyet döneminde farklı bir seyir aldığı görülmektedir. Ne var ki tarihsel roman yazımının II. Abdülhamid döneminde bir durgunluk yaşadığı da dikkat çekmektedir (Çelik, 2005: 64-65).

Milli yazın dönemine gelindiği zaman yazarlarımızın, tarihe özel bir dikkat ve istekle yönelikleri görülür. Batılılar tarafından Osmanlı İmparatorluğu'nun bölünmesine yönelik etkinlikler, azınlıkların milliyetçilik hareketlerinin hız kazanması, Balkan ve Trablusgarp Savaşları, Türk yazarlarını derinden etkilemiştir. İşte bu etki ile yazarlarımız, özellikle Osmanlı İmparatorluğu öncesi Türk tarihine bilinçli olarak eğilmişler, roman ve öykülerinde bu konuları işlemişlerdir. Türk tarihinin altın dönemlerini anlatmak, Türk milletinin niteliklerini ön plana çıkartmak ve Türklük düşüncesini canlandırmak amaçlanmıştır. İslamiyet öncesi Türk tarihi, bu dönem romanlarında konu olarak sıklıkla işlenmiştir Milli yazın döneminde konusunu tarihten alan romanların sayısında artış bulunmaktadır. Cumhuriyetin ilan edilmesi ile birlikte toplumu etkileyen dinamikler tarihsel romanlar üzerinde de kendini göstermiş ve bu alanda pek çok farklı yapıt kaleme alınmıştır. Dönemde yaşanan savaşlar, savaşın insanlar üzerinde bıraktığı etkiler de farklı tarihsel romanlara konu olmuştur (Çelik, 2005: 65).

Cumhuriyet döneminde Türk tarihini konu edinen romanlarıyla ilk adını duyuran yazar, Abdullah Ziya Kozanoğlu (1906-1966) olmuştur. İlk tarihsel romanı “Kızıl Tuğ”, 1925’te resimli mecmua’da yayınlanmıştır. 1927’de roman olarak yayınlanmıştır. Bundan başka tarihsel roman kapsamında ele alınabilecek yirmiden fazla yapıtı bulunur. Bunların arasından özellikle *Atlı Han* (1924), *Türk Korsanları* (1926), *Seyyid Battal* (1929), “*Kolsuz Kahraman*” (1930), *Malkoçoğlu* (1933), *Battal Gaz’i* (1946), *Cengiz Han’ın Hazinesi* (1962), *Bozkurt’un İntikamı* (1963), gençlerin ve ortaöğrenim öğrencilerinin severek okuduğu ve çoğu filme çekilen romanlardır. Yazarın romandan başka konusunu Türk tarihinden ve tarihe mal olmuş ünlü kişilerin yaşamından alan Kozanoğlu (1928), *Tokat* (1936) ve *Sezar ve Cleopatra* (1948) adlı büyük ilgi ve okuyucu kitlesini toplayan piyesleri de bulunmaktadır. Bu yapıtları Türk yazın tarihinde ciddi bir değer bulamadıysa da, gençler” okuma alışkanlığını kazanmada ve yazıldığı yılların “ulusçuluk” akımına paralel olarak “vatan” ve “millet” bilincini aşılama büyük katkısı olduğu inkar edilemez. Kozanoğlu’ndan başka Cumhuriyet döneminde ilk romanı *Kara Davut* (1928) ile adını duyuran Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu (1901-1970) ve aynı yıl *Cehennemden Selam* (1928) romanını yayımlayan M. Turhan Tan (1886-1939) da tarihsel roman sahasında en erken davranan yazarlar arasındadırlar. Ayrıca bununla birlikte Cumhuriyet döneminde geçmişi bir söylence havasında anlatan *Bozkurtların Ölümü*’yle (1946) Nihal Atsız (1905-1975), *Ciğerdelen* (1947) adlı romanıyla Safiye Erol (1902-1964)’u anmak gerekir. Cumhuriyet döneminde tarihsel romana ilgi önceki dönemlere göre dikkate değer bir artış göstermektedir. Bu dönemde (1923-1960 yılları arasında) romancılarımızın konu olarak Türk tarihinin hangi dönemlerini ele alıp işledikleri dikkate alındığında, genel olarak şu alt başlıklarla karşılaşmamız olasıdır: Milli Mücadele dönemini işleyen romanların Cumhuriyet dönemi Türk yazınında sayıca epeyce fazla olduğunu burada belirtmeliyiz. I. Dünya Savaşı, Osmanlı İmparatorluğunun yıkılışı, İttihat ve Terakki Partisi dönemi, Kurtuluş Savaşı ve Milli Mücadele dönemi, Çanakkale Savaşları, savaşlardaki kahramanlıklar, yeni kurulan Cumhuriyet, Atatürk ve arkadaşlarına bağlılık ve inanç, yazarların romanlarda en fazla üzerinde durdukları konular olmuştur (Şengül ve Gülgen, 2004).

Kimi yazarlarımız, Cumhuriyetin ilanıyla birlikte ortaya atılmış olan Türk tarih tezi düşüncesi doğrultusunda, Türklük bilincini sağlamlaştırmak, Türk kültürünün kökenlerini tanıtmak amacıyla İslamiyet öncesi Türk tarihsel romanlarına konu edinirler. Özellikle Orta Asya'daki Türk Boyları, Türkler ve Çinliler, Türkler ve diğer kültürler arasındaki ilişkiler romanlarda anlatılmıştır. Örnekeleyecek olursak: Nihal Atsız, İskender Fahrettin Sertelli, Müfide Ferit Tek romanlarında bu temaları işlemişlerdir. Bu tarzın popüler türdeki örneğini Haluk Cemal Tanju, "Günahlar Devleti" (1939) ile verir. Cumhuriyet dönemi, tarihsel konu edinen roman sayısı bakımından oldukça elverişli bir dönem olmuştur. Milli yazın döneminde tarihe bir yöneliş söz konusudur. Bununla birlikte Cumhuriyetin ilanı, kimi yazarların Türk tarihsel tezi düşüncesi çevresinde birleştiğini göstermektedir. Bu yazarlar Türk tarihine yönelmiş ve tarihsel romanlarında Türk tarih tezini savunmuşlardır (Çelik, 2005: 65-66-67).

Kemal Tahir'in Osman Bey dönemini ele aldığı *Devlet Ana*, Osmanlı'nın kuruluş aşamasını; *Bir Mülkiyet Kalesi* ise Sultan Abdülhamit yıllarını ve çöküş devrini anlatır. Aynı yazar, Ankara Savaşı sonrasında Fetret Devri'ni yaşayan Osmanlı ülkesindeki bunalımı, şehzadeler arasındaki taht kavgalarını da yarım kalan *Topal Kasırga* adlı romanında ele alır. Onun Türk tarihini dönem dönem yorumladığı romanları, işlediği tarihsel ve toplumsal olaylar nedeniyle adeta bir soy ağacı gibidir. *Yorgun Savaşçı*, *Kurt Kanunu*, *Yol Ayrımı* romanları da yazarların kahramanları vasıtasıyla Osmanlı Devleti'ne ait düşüncelerini yansıtan romanlarıdır. *Yedi Çınar Yaylası*, *Esir Şehrin İnsanları*, *Esir Şehrin Mahpusu*, *Köyün Kamburu*, *Bozkırdaki Çekirdek*, *Hür Şehrin İnsanları* adlı romanları da Tanzimat'tan Cumhuriyet'e kadar tarihsel devirlere denk eden yapıtlarıdır. Tarihsel romanlarını kaleme almadan önce konu ile ilgili tarih bilgisini çok sayıda yapıt okuyarak edinen Kemal Tahir'in, "hiçbir toplum dağılıp külleri havaya savrulmadıkça, tarihe dönmezlik, gelecek için ondan güç almazlık edemez" sözleri, tarih kavramına yaklaşımını göstermesi bakımından önemlidir. Onun tarihsel romanlarının da bu sözlerin ifade ettiği anlamda hizmet için yazıldığı anlaşılmaktadır (Erol, 2012: 64).

Kemal Tahir, kaleme aldığı tarihsel romanları ile birlikte Türk yazını içerisinde önemli bir yer edinmiştir. Türk yazını içinde tarihsel romanlar türünde yapıt

veren en verimli yazarlardan biridir Kemal Tahir. Tarihsel roman dünden aldığı malzemeyi çok canlı bir biçimde kullanarak geçmişe ait olayları anlamlandıran tarafıyla geniş okuyucu kitlesine hitap eden bir tahkiye türüdür. Devrin meselelerine maziden örnekler göstererek çözümler aramaya yönelik yazılabildiği gibi, maziye eleştirerek anlatma zamanına göndermede bulunmak amaçlarıyla da yazılabilir. Tarihsel roman genellikle bir amaca hizmet eder. Romanı, tarih anlatmak için bir vasıta olarak gören yazarlar vardır. Tarih konularını yazınsal yapıtlar vasıtasıyla okuyucuya sevdirmeye çalışan bu tip yazarlardan biri de Reşat Ekrem Koçu'dur. Reşat Ekrem Koçu'nun tarihsel romancılığı, yazın tarihinde önemli bir yer tutmaktadır. Doğan Yayıncılık, 2015 yılında Reşat Ekrem Koçu'nun tarihsel romanlarını okuyucu ile yeniden buluşturmuştur (Şengül ve Gülgen, 2004).

Orhan Pamuk, İletişim Yayınları'ndan çıkan *İstanbul Hatıralar ve Şehir* adlı yapıtındaki *Reşat Ekrem Koçu'nun Bilgi ve Tuhaflık Koleksiyonu: İstanbul Ansiklopedisi* adlı yazısında Reşat Ekrem Koçu'yu ve onun tarihsel romancılığını şöyle anlatır:

“Babaannemin salonunda, içinde Hayat ansiklopedileri, sararmış genç kız romanları ve Amerika'daki amcamın tıp kitapları duran sürgülü camları pek seyrek açılan, tozlar içindeki kütüphanede, okuma yazmayı yeni öğrendiğim günlerde, gazete boyutlarında kocaman bir kitap buldum. Osman Gazi'den Atatürk'e başlıklı ve Osmanlı Tarihi'nin 600 Yıllık Panoraması başlıklı kitap, hem konuların seçimi hem de bol ve tuhaf resimleri yüzünden çok hoşuma gitti. Bizim katta çamaşır yıkandığı zamanlarda, hastalık bahanesiyle ya da düpedüz kaçtığım için okula gitmediğim günlerde babaannemin katına çıkıp, amcamın yazı masasına yayıp her satırını yeniden yeniden okuduğum bu kitabı, daha sonraki yüzyıllarda bizler kira dairelerinde yaşarken, babaannemi ziyarete gittiğimde de çıkarır okurdum. Bakmaya doyamadığım elle çizilmiş siyah-beyaz resimlerinin yanında kitabı o kadar hoş yapan şey Osmanlı tarihini, ders kitaplarının yaptığı gibi mağrur ve milliyetçi bir dille anlatılan birtakım savaşların, zaferlerin, yenilgilerin ve anlaşmaların toplamı olarak değil, bir dizi tuhaflıkların, acayip olay ve

kişiliklerin, çarpıcı, ürpertici, korkutucu, hatta tiksindirici bir resmi geçidi olarak görmesiydi. Bu açıdan kitap, padişahın önünden onu eğlendirmek için bir sürü tuhaflıklar yaparak geçen loncaların geçit törenini anlatan Osmanlı surnamelerine benziyordu. Surnameleri süsleyen minyatürlerde de görüleceği gibi, padişahın Sultanahmet meydanında şimdiki İbrahim Paşa sarayı diye bilinen yerdeki penceresinden, imparatorluğunun bütün zenginliğini, renklerini, tuhaflığını ve çeşit çeşit insanın mesleki kıyafetlerini giyerek geçişini tadını çıkararak seyrettiği yerde sanki şimdi biz, bu tuhaf Yapıtın “çağdaş” okurları vardık. Cumhuriyet’ten ve Batılılaşma’dan sonra bizler daha “mantıklı ve bilimsel” bir uygarlığın halesiyle sarıldığımızı kendimizi inandırdığımız için, mutlulukla arkada bıraktığımızı sandığımız Osmanlı’nın tuhaflığını, yabancılığını ve bunların içinden beklenmedik bir biçimde çıkan insanlığını uzaktan ve bizim modern penceremizden seyretmek zevkliydi” (Pamuk, 2015: 144).

Cumhuriyet döneminden sonra da tarihsel romanlar yazılmaya başlanmıştır. Bu dönemde yapıtlar kaleme alan Mustafa Necati Sepetçioğlu önemli bir isimdir.

Mustafa Necati Sepetçioğlu’nun *Dünkü Türkiye* adını verdiği serideki romanlar *Kilit, Kapı, Çatı* ; Osman Bey’in ölümü sonrası dönemi işleyen *Üçler-Yediler-Kırklar; Yıldırım, Timur, Şeyh Bedrettin* serisinde yer alan *Bu Atlı Geçide Gider, Geçitteki Ülke, Kutsal Mahpus, Darağacı* bir bütün olarak Türklerin devlet kurmak üzere yerleştikleri Anadolu’daki mücadelelerini anlatır. Sepetçioğlu, 1970’ten günümüze kadar süregelen dönemde tarihe ilgi duyan okuyucuların sağlam bir tarih bilincini edinmelerinden bu yapıtlarıyla büyük bir pay sahibi olmuştur. Anadolu Türklüğünün oluşumunu konu edinen *Kilit, Kapı, Anahtar, Bu Atlı Geçide Gider* romanlarında Selçuklu Türklerinin vatan edinme mücadelelerinde gösterdikleri başarının tarihi görülür. Adlarından da anlaşıldığı üzere onun romanlarına verdiği adlar, birer eğretileme ya da simge çevresinde somutlaşmıştır. Sepetçioğlu, *kilit* eğretilmesini Selçuklu Türklerinin Anadolu’yu vatan kılma düşüncesinde kullanır. Malazgirt’te Alpaslan tarafından açılması için zorlanan *kilite* uygun *anahtar*ı Kutalmışoğlu Süleyman Şah bulacaktır. Sepetçioğlu öykü türünde az yapıt vermiş

olmasına rağmen roman türünde oldukça fazla yapıt veren verimli bir yazardır. Özellikle tarihsel romanlarında eğretilmeler kullanıyor olması, onu döneminin tarihsel yazarlarından ayırır (Erol, 2012: 64).

1980’li yıllara gelene kadar Türk yazınındaki, tarihsel roman türünün yapısı şu biçimdedir: Yazarlarımız, kendi kişiliklerinin, alışkanlıklarının ve beğenilerinin sonucunda bir konu belirlemişler ve belirledikleri tarihsel döneme yönelerek o dönemi, kişileri ve olayları anlatmışlardır. Türk tarihinin geniş bir zaman dilimine ve coğrafyaya yayılıyor olması, Türklerin birçok kültürle çeşitle zaman ve uzamlarda karşılaşması, yazarlarımız için romanlarına konu edebilecekleri zengin bir gereç sunmaktadır. Bu gereci ele alan yazarlarımız, yazı yazma tutumlarının bir sonucu olarak ya popüler anlatım tarzını benimsemişler ya da gerçekçi anlatım tarzı ile sanatsal biçimi birleştirmişlerdir. Gerçekçi yaklaşımla bir kurgu ile oluşturulmuş tarihsel romanların yazarları, romanın kurmaca dünyası ve gerçek dünya arasındaki varlıkbilimsel sınırı aştıklarında, bunu okurdan saklamaktadırlar. Bu sınırı çoğu zaman, geri plana iterek gizlemeye çalışmaktadırlar 1980 sonrasında günümüze doğru geldiğinde tarihsel romanların hem yazarların dünya görüşleri ile hem de içerisinde yaşadıkları toplumun dinamikleri ile bir bağının olduğu görülmektedir. Bu bağın günümüze değin çeşitlendiğini ve tarihsel romanı tek tip bir kalıptan çıkardığını söylemek olasıdır (Çelik, 2005).

2.4. Fransız Yazınında Tarihsel Roman Örnekleri

Fransız Yazınının öncülerinden olan ve insanlığa tarihsel roman türünde yapıtlar sunmuş Alexandre Dumas’ın *Monte Kristo Kontu* adlı romanı yüzyıllardır beğenilerek okunmaktadır. Konusu bağlamında Edmond Dantes adlı denizci nişanlısı olan Mercedes adlı kişiyle evlenme planı yaparken kendisine atılan karalamalar nedeniyle İf Şatosu denen yerde hapse atılmıştır. Bu itiraflar Napolyon ajanı olduğu üzerine iddialardır. Dantes, hapisanede tanıştığı Abbe Farya adındaki pederle dostluk kurar. Ondan öğrendikleriyle kendini geliştirir ve her şeyi sorgulamaya başlar. Farya ona bir hazineden söz etmiştir. 14 yıl sonra hapisaneden kaçan Dantes, bu hazineyi ele geçirir ve kendini Monte Kristo kontu olarak insanlara tanıtır ve kendisini hapse attıran, babasına acımasızca davrananlardan öç alır.

Tarihsel dönemi ve uzamı incelendiğinde Tepedelenli Ali Paşa'nın Balkanlardaki baskısı görülmekte ve Napolyon'un Fransa'daki varlığı bilinmektedir. Dolayısıyla 19. yüzyıl Fransa'sında geçen roman, okuyucuya o dönemin Avrupası ve Fransız toplum yapısı hakkında bilgiler vermektedir.

Olay örgüsü genel bağlamında Fransa, İtalya ve Akdeniz adalarında geçmektedir. Tepedelenli Ali Paşa'nın adının romanda sıklıkla geçmesi, 19. yüzyıl Avrupa'sında insanların Türklerle ilgili düşüncelerine binaen ipucu vermektedir.

Monte Kristo Kontu romanının Alexandre Dumas'ın kaleminden çıktığı onun romanlarını okuyan herkes tarafından kolaylıkla fark edilebilmektedir. Kişilerini oldukça ayrıntılı yaratıp onları tarihsel bir gerçeklik temelinde dizer ve kurgusal olayları okuyucuya sunar. Kullanmış olduğu akıcı ve sürükleyici dili nedeniyle çağının ötesine geçmiş bir yazar olarak tarih sahnesinde yerini alan Alexandre Dumas'ın bu yapıtı birçok dizi ve film senaryosuna ilham kaynağı olmuştur.

Alexandre Dumas'ın bir diğer önemli yapıtı olan *Üç Silahşörler* tarihsel roman çerçevesinde incelenmesi gereken bir romandır. 17. Yüzyıl Fransa'sında Fransa Kralı ve Kardinal arasında geçmekte olan çekişmelerin tarihsel gerçeklik ve kurgusal boyuttaki biçimlenmesi Dumas'ın yarattığı ve ününün tüm dünyaya ulaşmış olduğu Athos, Porthos, Aramis ve D'Artanyan kişileriyle okuyucuya aktarılmaktadır. Alexandre Dumas'ın daha önce söz edilen yapıtı *Monte Kristo Kontu*'nda olduğu gibi *Üç Silahşörler* adlı yapıtı de beyaz perdeye defalarca uyarlanmıştır.

Lübnan asıllı yapıtların Fransızca yazan Amin Maalouf'un da bu başlık altında değerlendirilmesi doğru olacaktır. Tarihsel roman türünde son yıllarda önemli yapıtlar yazmış, ödüller almış ve ünü dünyaya yayılmıştır. Onun yapıtlarından biri olan Doğu'nun Limanları 1976 yılından başlayan bir tarihle anlatıya başlar. İçerik olarak soyu Osmanlı İmparatorluğu hanedanlığına dayanmakta olan bir baba ile babaannesi Ermeni ve annesi Yahudi olan Kitabdar adlı kişinin Fransa'da Nazi Almanlarına karşı verdiği direnişe katılması sonrasında Yahudi bir kızla evlenmesi ancak Arap – İsrail savaşı nedeniyle eşi ve çocuğundan ayrı kalarak aklını yitirmesi konu edilmiştir.

İçeriği bakımından tarihsel gerçekliğe fazlaca yer veren ve Amin Maalouf'un kurgu yeteneğiyle bezenmiş bu yapıt tarihsel roman türündeki başarılı örneklerden biridir.

Amin Maalouf'un en önemli yapıtlarından biri olan *Semerkant* 11 ve 12. yüzyıl Ortadoğu coğrafyasındaki felsefe, bilim, yazın, ekonomi, inanç ve toplumsal yapıyı işlemesi bakımından oldukça önemlidir. Sultan Alparslan'ın Semerkant'a olan hayranlığı ve burayı fethetme isteğine, Ömer Hayyam-Nizamülmülk-Hasan Sabbah üçlüsü çevresinde gelişen olaylara, Moğol istilasını, Haşhaşiler ve Alamut kalesi gibi tarihsel gerçekliklere dayandırılan roman, büyük bir başarı yakalamıştır. Bu başarısını dolayısıyla tarihçilerinde ilgisini çeken romanın tarihsel boyutu her ne kadar bu tarihçiler tarafından belirli kanıtlar ışığında eleştiriliyor olsa da romanın başarısı hiçbir biçimde gölgelenmemiştir. Akıcı ve sürükleyici bir anlatıma sahip olan Amin Maalouf yapıtları, tarihsel kişiliklerin ilgi çekici özellikleri ve onların etrafına kümelenmiş Maalouf tarafından yaratılan kurgusal kişiler, romanların başarısında büyük önem taşımaktadırlar.

Fransız yazar, düşünür ve filozof olan Jean Paul Sartre'nin *Özgürlük Yolları* adlı roman serisi her ne kadar felsefi roman türünde yapıtlar verdiği kabul ediliyor olsa da anlatılmakta olan II. Dünya Savaşı yılları nedeniyle tarihsel roman türüne de kapsadığı söylenebilmektedir. Oluşturulan anlatı yapısı ve kişi çözümlemeleri tarihsel roman uygulamalarından uzak kalmaktadır. Felsefe öğretmeni olan Methieu ve onun çevresindeki insanların özgürlük arayışları ve varoluş felsefesi üzerine ruhbilimsel buhranların anlatıldığı roman serisinin ilk romanı *Akıl Çağı*'nden daha çok ikinci yapıt olan *Yaşanmayan Zaman* adlı yapıt hızla büyük bir savaşa sürüklenmekte olan Avrupa ülkelerinin özellikle de Almanya, Polonya, İspanya ve Fransa'da yaşamakta olan insanların toplumsal ve bireysel açıdan ruhbilimsel çözümlemelere yer verilmektedir. Hitler, Stalin, Churchill ve Mussolini gibi tarihsel kişilere de yer verilen roman serisinin üçüncü ve son romanı olan *Yıkılış* da ise Hitler Almanya'sının Fransa'yı işgali temele oturtularak Fransız milletinin ruhbilimsel çözümlemeleri savaş yanlıları, savaştan korkanlar, çekimser kalanlar ve hiçbir şeyden haberi olmayan kişiler olarak sınıflandırılmış ve bu sınıflandırmalar birer kişi üzerinden okuyucuya aktarılmıştır. Sartre'nin felsefi ve ruhbilimsel dehasının ön planı çıktığı bu roman serisinde istediği

zaman muazzam bir kurgulama uygulayımı kullanabileceği de rahatlıkla gözlemlenebilmektedir.

3. BİR TARİHSEL ROMAN OKUMASI: JEAN CHRISTOPHE RUFİN'İN “KIZIL AĞAÇLAR ÜLKESİ”

3.1. Anlatının Yapısı ve Olay Örgüsü

Romanda anlatılan olaylar ve öyküde okuyucuya sunulan zamansal ve uzamsal anlatılar büyük ölçüde tarihsel gerçekliğe uygun olarak kurgulanmıştır. Fransa kralına tam anlamıyla bağlılık yemini etmiş olan şövalye De Villegagnon roman karakteri olarak tarihsel gerçekliğe uygun olarak okuyucuya sunulmuştur. Olaylar şövalye Villegagnon ve kurmaca kişilerden olan Just ve Colombe kardeşlerin etrafında 1555 yılının ortalarında cereyan etmektedir. Yapıt bu bağlamda incelendiğinde Rufin'in olay örgüsünü kurgularken tarihsel olaylardan da faydalanarak tarihsel kişiliklerle kurgu kişilikleri bir arada kullandığı gözlemlenmektedir.

Romanda Fransa Antarktika'sı olarak ifade edilen Güney Amerika'nın Brezilya bölgesine Fransa'nın yerleşimci göndermesiyle başlayan yapıtta buranın iskan edileceği ve Fransa toprağı olacağı kesin bir dille ifade edilmiştir. Yapıtın henüz başında bir subay ve bir denizcinin arasında geçmekte olan söyleşim ile bu hedefin temeli atılmaktadır.

- Ne zaman yola çıkacağınızı söylediniz Efendim, bu güzel. Bana kalırsa, asıl ne zaman dönmeyi tasarladığınızı söylemeniz daha iyi olacak.

- Hiçbir zaman. Amacımız, bölgeyi kral adına iskan etmek. Bizimle birlikte yola çıkanlar, hayatlarını okyanusun öte tarafında tamamlayacaklar. Ne ihtiyaçları varsa fazlasıyla karşılayacağız ama sözlüklerinde dönmek kelimesinin yeri olmayacak. Onlar sadece kendilerini Fransız, orasını da Fransa bilecek (Rufin, 2005: 12).

Yapıtın birinci kısmında ünlü savaşçı Clamorgan'ın öldükten sonra öksüz kalan iki çocuğu Just ve Colombe'nin İtalya'daki yaşamlarına değinilmektedir. Şövalye Villegagnon, Brezilya'da yerliler aralarındaki iletişimin sağlıklı olabilmesi için çevirmenler aramaktadır. Bunun çaresini de küçük çocuklarda bulmuştur. Yaşı küçük olan çocukların öğrenmeye kabiliyeti sebebiyle İtalya'daki manastırlarda bulunan öksüz çocukları kendi kabilelerine katmayı düşünmüştür. Bunun için

görevlendirdiği Dom Gonzagues manastırları gezerken Just ve Colombe'nin yaşamakta olduğu yere gelir ve bu iki öksüz çocuğu onlardan kurtulmak isteyen sözde vasilerinden rahatlıkla koparır.

Bu anlatılar dönemin İtalya'sıyla ilgili betimlemelerle beraber okuyucuya tanrısal bakış açısıyla yazar tarafından tekil üçüncü kişi yazım uygulayımıyla sunulmuştur.

Just ve Colombe'nin aslında babalarına ait olan Clamorgan şatosu şu şekilde betimlenmiştir.

Şato bir zamanlar çok ünlüydü: burçları, surları, kalkar köprüsü vardı. Oysa şimdi, yanına yaklaşıldığında, çevresindeki hendeğin kupkuru olduğu, köprününse artık kalkmadığı fark ediliyordu. Kalenin burcuna gelince, kaderini devasa bir sarmaşığın ellerine terk etmiş, beriki de burcun yıkılmasını önlerken, onu soluksuz bırakmaya başlamıştı (Rufin, 2005: 22).

Romanın anlatıldığı tarihteki Fransa devleti savaşları deyim yerindeyse yaşamadan savaşıyordu. Geçen yüzyıl sonundan ve VIII. Charles'in doğu düşlerinden bu yana kumandanlarına özel av alanı olarak İtalya'yı seçmiş olması bu kumandanların İtalya'dan şan ve şöhretle dönmesine sebep olmuştur. Avrupa iç siyasetindeki kurnaz oyunlar, ittifaklar, sanat aşığı prensler ve komplolardan başı dönmüş olan fatihlerin bu karmakarışık siyasetleri Fransa Krallığı'nın işine gelmekte, onlara barış sağlamak ve ordularını uzaklara gönderebilmesine sebep olmaktadır.

Hiçbir şey, hatta Pavie Bozgunu bile Yüz Yıl Savaşları'nın sonunda kurulan düzeni yıkmayı başaramamıştı. Ambarlar ağzına kadar ürün doluydu, ülkenin her yanından kumaş, şarap ve baharat ve zanaatkarların zarif eserleri getiriliyordu. Gezgin krallar kullarının ve prenslerinin ayağına geliyordu: soylular topraklarında yaşıyor, topraklarını zenginleştiriyorlardı. Her yerde antik görünümlü İtalya'nın renklerini taşıyan şatolar yükseliyordu (Rufin, 2005: 24).

Yazar yapıtın ilk bölümlerinde anlatılan dönem okuyucunun hayal dünyasında daha iyi canlanabilsin diye tüm detaylara değinmiştir. Askerlerin giyimine,

şehirlerin mimarisine ve özellikle de yapıtın ilk bölümlerinde anlatılmakta olan manastır yaşamındaki rahibe giyimini betimlemeye özen göstermiştir.

Yolda bir sürü rahibeyle, rahibe çömeziyle karşılaştılar. Hepsi de güzel olmasa da, elbiselerini Malta şövalyesinin namus ve dürüstlüğüle bağdaştıramayacağı bir aldırmaazlıkla taşıyor, dudaklarında fazlasıyla neşeli tebessümler dolaşıyordu. Tanrı hizmetine adanmış bir dünyada böylesi bir sevimlilik, Dom Gonzagues'in gözlerinde günahıt. Bunlara bir de yerdeki taşlardan yükselen sıcak bir cila kokusu ve yakılmış mum bolluğu ekleniyordu; üstelik mumların hepsi dua için yakılmamıştı. Açık kapılardan, Tanrı'nın kızlarının el çekmeye ant içtikleri dünya nimetleriyle tıka basa dolu, bir sütannenin göğsü gibi istek uyandırıcı, geniş dolaplar görölüyordu (Rufin, 2005: 28).

Daha öncede değinildiği üzere Just ve Colombe kardeşler Brezilya'da tercüman olarak kullanılmak üzere Dom Gonzagues çocukları, amcaları tarafından emanet edildikleri kadından deyim yerindeyse alınmıştır. Yazarın buradaki betimlemeleri dönemin toplumbilimsel ve iklimsel bilgileri açısından önem arz etmektedir.

O çocuklar kardeşi tarafından eşime emanet edildiklerinde yanımızda güvenliği ve yaratılışlarındaki günahkar koşullara karşı hoşgörüyü bulduklarına Tanrı şahittir. Oysa buradan birkaç fersah ötedeki topraklarımız kaderin sillesini yedi maalesef. Hayvan ve ekinde akla gelebilecek her türlü zarara katlanmak zorunda kaldık. Sanki Mısır'ın karşılaştığı belalar bizim için yaratılmış gibi. Eğer ağustos ayı yağışlı geçtiyse, yağmurun zarar verdiği ilk tarlalar bizimkiler oldu; haşarat ve çekirge akınına uğradık, kırağı ürünlerimi biçti. Üstüne üstlük, peş peşe üç kez göçebe çetelerin saldırısıyla karşılaştık. Eşya ve para olarak ne buldularsa yağmaladılar. Kısacası, komutan, ailemiz geçmişte ne çeşit güçlülere göğüs germek zorunda kalmış olursa olsun, şimdi de adını koymak gereken bir felaketle, yoksullukla karşı karşıya (Rufin, 2005: 30).

Yapıtın ana kişilerinden ikisi olan Just ve Colombe kardeşlerin geçmiş yaşamına ait betimlemelerle başlayan yapıtın dördüncü kısmında çocukların babaları hakkındaki düşüncelerine, daha sonradan kısa süreliğine de olsa birlikte yaşamak

zorunda kaldıkları amcalarına ve sütanneleri olan dadılarına değinilmiş, Just ve Colombe kardeşlerin ruhbilimsel durumlarının bu bölümde daha berrak bir şekilde anlaşılması hedeflenmiştir.

Çocukların koruyucusu olan ve anlatıda adı ve kim olduğu ile ilgili bilgilere 11. Bölümde değinilen kadının çocukları Brezilya'ya gitmeye ikna etme çabalarıyla devam eden yapıtın dördüncü bölümünde Haçlı Seferlerine ve Türklere değinilmektedir.

- Babam artık İtalya'da değil mi? Diye haykırdı Just.

- İtalya diye bir yer yok, çocuğum. Daha doğrusu İtalya devletlerden ve prensliklerden oluşan bir dama tahtası gibi. Babanızın kahramanlıklar yarattığı yeni topraklar bu devletlerden biri ama çok daha uzaklarda.

- Yoksa Türk'ün yanında mı?

I. François'nin yirmi yıl önce Haçlı Seferleri'nden beri Hristiyanların düşmanı olan Türklere yaptığı beklenmedik ittifak tüm akılları karıştırmıştı. En üca köylerde bile, Türk'ten bahsediliyordu. Dünya haberlerini alamayan Just de halk içindeki söylentileri yansıtıyordu.

- Türk! diye dikildi hanımefendi. Hayır, oğlum. Yine de, size nerede olduğunu söylesem, hiçbir şey anlamayacaksınız; çünkü neresi olduğunu bende az önce öğrendim. Sadece oraya gitmek için gemiye binmek ve uzun bir deniz yolculuğu yapmak gerektiğini bilin, yeter (Rufin, 2005: 39).

Çocukları, babalarının da Brezilya'da olduğuna inandırarak onları ikna eden hanımefendinin şartları öne çıkmaktadır. Bunlardan biri Colombe'nin gemi yolculuğu esnasında erkek gibi davranmasının gerektiği idi. Diğerleriyse Colombe'a bir erkek ismi verilmesi gerektiği ve her şeyden önemlisi gemideki tek bir kişiye dahi babalarıyla ilgili bir şey söylememeleri gerektiği vurgulanmaktadır.

Babalarının Brezilya'da olduğunu düşünen Just ve Colombe kardeşler gemi yolculuğunu gerçekleştirdikleri sırada yer yer bu yolculuktan sıkılmakta ve babalarının da böylesine uzun bir yolculuğa çıkmış olmasına şaşırırmaktadırlar. Bu uzun yolculuklar esnasında Just, bolca düş görmekte ve gözcülük etmek için çanaklığa

çıkma fırsatı kollamaktadır. Colombe ise gemide tanıştığı inandığı din sebebiyle mahkum edilmiş Quintin adındaki adamla vakit geçirmekte ve ondan aldığı kitapları okumaktadır. Akşam olup uyuma vakti geldiğinde iki kardeş birbirlerine sarılıp gündüz neler yaptıklarını birbirlerine anlatmaktadır. Tüm bu deniz yolculuğu sebebiyle babaları hakkındaki düşünceleri olgunlaşmaktadır.

Bazı anlarda, onun da bu seyahati yaptığını inanıyor ve sadece babanın da çocukları gibi fırtınaları ve deniz tutmasını tanıyıp tanımadığını, tropikal keyiflerden zevk alıp almadığını merak ediyorlardı. Onu Villegagnon gibi teknenin mutlak hakimi ya da gemi ambarında hapis, tutuklu bir yolcu gibi düşünüyorlardı. Bazen de kandırıldıklarına inanıyor, babalarının asla sevdiklerinden bunca uzaklaşamayacağını söylüyorlardı (Rufin, 2005: 69).

Romanın sonuna kadar ara ara okuyucunun karşısına çıkacak olan Quintin, Colombe'a daima yardımcı olan bir kişi durumundadır. Onun mahkumiyetiyle ilgili anlatılara da romanda yer verilmektedir.

İnsanlar kendilerine sadece kötülük yapmak için bahane uyduruyor. Kötülük, hiçbir sınır koymadıkları tek tutkuları. Ben tersini öğütleyince, mahkûm ettiler (Rufin, 2005: 71).

Just babası gibi gururlu ve boyun eğmeyen bir kişiliğe sahiptir. Gemide Martin adındaki genç çocukla sık sık kavga etmektedir. Martin ile giriştiği bir kavga sonucu Villegagnon tarafından Martinle beraber gemide bulunan hapishaneye atılır. Colombe kardeşinin hapse atılması nedeniyle çok üzülmemektedir ve onun başına gelenleri öğrenmek ve yardımcı olabilmek için Quintin den yardım ister. Quintin onu zanaatkarlar gurubuna götürüp bir fırıncı, iki doğramacı ve eczacılık taslayan bir afyonlu ilaç satıcısıyla tanıştırır. Üyeleri gemideki hemen her yere girip çıkabilen bu grup, Quintin'in isteği üzerine Just'un neye ihtiyacı olduğunu sormayı ve durumunu iyice öğrenmeyi kabul etmiştir.

Roman akışı devam ederken tarih 10 Ekime geldiğinde denizciler hala nerede olduklarını bilmemektedirler. Bu husus onları telaşlandırmaktadır.

10 Ekim günü, Afrika kıyılarındaki Manikongo açıklarında Saint Thomas Adası'nı bordaladıklarından beri, çevrelerinde açık denizden başka bir

görmemişlerdi. Enlem giderek düşüyordu. Hala Güney Yarımküre’de olmalarına rağmen, daha önce Afrika kıyıları boyunca ilerlerken bir kez aştıkları ılım çizgisine yaklaşıyorlardı. Ne var ki kronometre olmadan, boylamı hesaplamak imkansızdı. İş sonunda, geçen gün sayısı ile teknelerin tahmini ortalama hızının çarpımına dayanan, karmaşık hesaplara kalmıştı (Rufin, 2005: 93).

Şövalye Villegagnon Just ve Colombe kardeşlerin kim olduğunu bilmekte ve onları gemiye getiren Dom Gonzagues’in de çocukların kim olduğunu bilip bilmediğini merak etmektedir. Bu nedenle onu yanına çağırır. Romanın ilk bölümlerinde hanımefendi olarak bahsedilen Just ve Colombe’nin vasisi olan kadının daha öncede bahsedildiği üzere yapıtın 1. Bölüm 11. Kısımında kim olduğu yazar tarafından okuyucuya sunulmaktadır.

-Kuzinleri, dedi yüksek sesle Villegagnon ayaklanırken. Halaları olduğunu söylüyor ama aslında, kuzinleri.

Dairenin içinde yürümeye koyuldu, sonunda gerçeği açıklamanın zamanı geldiğine karar verip, yaşlı askerin karşısına dikildi.

-O hanım, çocukların babası ile amcasının ölmüş ablalarının kızı. Aradaki yaş farkına bakıp, ona hala diyorlardı. Sana çocukların vasisi olduğunu söyledi: bu yalan. Bu Marguerite’in soyadını bilmediğine göre, ben söyleyeyim bari: kadının adı Bayan De Griffes, çünkü çocuklara ait topraklarına komşu olan Yargıç De Griffes diye biriyle evlenmiş.

Amiral elleri arkasında, kamarada bir volta daha attı.

-Kocasıyla birlikte, çocukların vasisi olan yaşlı amcayı batırmak için ne gerekiyorsa yapmışlar. Adam ticaretten hiç anlamadığı için, fazla zorluk da çekmemişler. De Griffes öylesine başarılı olmuş ki, zavallı amca önce iflas etmiş, sonra da ölmüş. De Griffes ile senin sevgili Marguerite’in çocukların gitmesini sağlamakla rahmetli amcanın topraklarında hak iddia edebilecek son varislerden de kurtulmuş oldular. Dediklerimi anlayabiliyor musun? Senin sayende, diye özetledi Villegagnon, De Griffes bu çocukların hakkı olan

topraklara konarak daha da zenginleşecek. Clamorgan topraklarına (Rufin, 2005: 101).

Just ve Colombe kardeşlere bu bilgileri verip vermemek üzerine tartışmaya girişen Villegagnon ve Dom gonzagues arasında ki söyleşim şu biçimde cereyan etmektedir.

-François de Clamorgan'a ne olduğunu biliyorsun?

-Tabii, diye onayladı Dom Gonzagues.

-Ee, öyleyse neden bu yolculuğun çocuklar için bir fırsat olduğunu düşünmemeli? Tamam, onlara yapılanlar iğrenç. İyi ama, Fransa'ya dönerlerse, başlarına neler gelir? Topraklar artık onların değil. Mirası geri almak yıllar sürer. Osüre boyunca, çocuklara kim bakar? Kim doyurur? Fransa'daki tüm mahkemeleri satın alacak kadar varlıklı De Griffes tilkisi karşısında, çocukların haklarını kim savunur? Tamam, kralın müdahale etmesi de beklenebilir tabii. Ama söz konusu olan Clamorgan'ın oğullarıysa, kral karışmayı aklından bile geçirmez.

-Bunların hepsi doğru, dedi Dom Gonzagues. Öfkesi hala dinmemişti. Peki, ya Brezilya'da ne yapacaklar? Zavallılar orada babalarını bulacaklarını sanıyorlar... ben de bu umutlarını yıkmamak zaafını gösterdim.

-İyi yaptın, diye sözünü kesti Villegagnon. Çok düşündüm. En iyisi, bir süre için de olsa bu masalın güveniyle yaşamalarını sağlamak. Onları yanımda tutacağım: Latince, İspanyolca, biraz da İtalyanca biliyorlar. Onları katiplerim olarak çalıştıracam; sömürgede böyle kurmay takımı çok işime yarayacak. Babalarını unuturlar. Biraz zaman geçince, yeni Fransa onlara yepyeni kader sunar, onlar da yeni bir hayat kururlar. Zengin olunca istedikleri zaman Rouen'a dönüp, haklarını arayabilirler. O hakları satın almak imkanına sahip olduklarından, miraslarını çok daha kolaylıkla geri kazanırlar (Rufin, 2005: 102-103).

Romanın 2. Bölümü 1. Kısmı bağlamında uzun süren yolculuk bitmiş Brezilya kıyılarındaki Guanabara Körfezi'ne çıkartma yapılmıştır. Bu adı buraya yerliler vermiştir. Portekizlilerin bu bölgeye elli yıl önce, bir ocak günü geldikleri ancak bu

körfezi nehir sanarak buraya *Ocak Nehri* anlamına gelen Rio de Janeiro adını verdikleri belirtilmektedir. Buraya yeni gelmiş olan Fransızlarsa buranın adını Genebre olarak değiştirmişlerdir. Bölgenin etrafındaki dağları Alpler' e benzetmektedirler. Rufin bu betimlemelerden sonra kurgusal kişi olan Thevet'in ağzından etimolojik bir açıklamayı okuyucularına sunmaktadır.

Etimolojide ne de çok sırrın gizlendiğini görüp de, hayran olalım! Portekizlilerin takvim rastlantısını, vahşilerin hayvani adlandırmasını ve kaderleri Fransa'ya bağlı iki görüntünün birbirlerine akrabalığını belirtmek için, tek bir kelime yetiyor. İki görüntü dedim: bunlardan biri daha şimdiden dilimizi konuşuyor, öteki de yakında emrimize girecek (Rufin, 2005: 111).

Rufin'in bu bilgi selinden sonra bugünkü adıyla Rio de Janeiro olarak bilinen ama romanda Fransızların Genebre Körfezi dedikleri yerin dillere destan güzellikleri betimlenmektedir.

Genebre Körfezi, burun ve küçük koylarla süslü, düzenli kıyısı dışında, birkaç millik genişliğiyle bir ırmak ağzına benziyordu. Güney'in sonbaharı ılık ve bulutsuzdu. Güneş tam anlamıyla doğduğunda, sonbahar gökte mavisini fazla bir tablo yaptı. Mor suların dibini görünmemekle birlikte, deniz öylesine berraktı ki, içinde gemilerin omurgasına kadar bütün gövdesini görmek mümkündür (Rufin, 2005: 111).

Anakaranın tam karşısındaki sığınak olarak kullanılabilecek bir adaya yerleşen Fransızlar buranın kendilerine ait olduklarını düşünüp sevinseler de kendilerine vaat edilenin bambaşka bir şey olduğunu düşünmektedirler. Bu sefere katılanların kimileri kaçak, kimileri gönüllü marangozlar, fırıncılar, şapkacılar vs. bu insan grupları kuşkularına rağmen yeni bir dünya vaadiyle yolculuğa çıkmışlardı ancak üzerinde buldukları ada/sığınak beklentilerini karşılamamıştı. Buldukları yer ıssız bir çöl gibi görünmektedir. Buraya baktıklarında deniz yolculuğu sırasında çektikleri tüm zorlukların aslında çokta önemli olmadığını, önlerinde çok daha zor günlerin kendilerini beklediğini anlamışlardır. Şövalye Villegagnon, adamlarının bu moral bozukluğunu gayet iyi gözlemlemiş ve onların motivasyonunu yükseltmeye çalışmıştır. Tüm Brezilya ülkesine sahip olacaklarını ve zamanı geldiğinde bu üzerinde buldukları çorak bölgeyi ülkenin başkenti yapacaklarını söylemiştir.

Fransa Kralı II. Henri'nin anıtını yapmak amacıyla çok daha fazla işçiye ihtiyaç duyan Villegagnon, yerlilerin de kendilerine katılıp çalışmalara yardım etmesini istemektedir. Ancak Le Freux adındaki adam yerli iş gücünü ve pazarını elinde bulundurduğundan dolayı Villegagnon ile pazarlık yapmaktadır. Yerlilerin onurlarına yediremeyeceğinden dolayı anıt inşasına yardım etmeyeceklerini ancak para karşılığında onlara yemek vermeyi ve toprağı ekip biçmeyi öğretebileceklerini söylemiştir. Bu anlatıyla Rufin, yerlilerin onurlu oluşuna ve zorla çalıştırılmaya çalışıldığını, hatta iş güçlerinin para karşılığı satıldığına değinmiştir.

Onca erkeğin arasında tek bir kadının bile bulunmuyor oluşu nedeniyle akşam yakılan ateşin etrafında yapılan sohbetlerin daima kadınlarla ilgili olması gayet normal karşılanan bir husus olarak ele alınmaktadır. Egidio adındaki tacir, yerli kadınları bölgedeki erkeklere satmak istemektedir, yerliler inanışları gereği Avrupalılar gibi giyinmemekte ve memeleri açık gezmektedirler. Fransız erkeklerse bu durumu kendilerini bilerek tahrik etmeye yönelik bir davranış olarak yorumlamaktadır.

Tüm bunların yanı sıra çevirmenlik yapacak olan Colombe yerlilerle karşılaştığında büyük bir şaşkınlık yaşamıştır. Her ne kadar adada yerlilerle ilgili dedikodulara kulak misafiri olmuş olsa da tüm bunları ufak ayrıntı ve detaylar olarak yorumlamıştı. Tek süsleri katırboncuğundan yapılmış gerdanlıklar ve kabuklardan yapmış oldukları bileziklerle boyunlarını ve bileklerini kapatan eşyalardı. Avrupa edebinin karanlığına mahküm ettiği organlarını açıkta bırakıyorlardı. Meyvelerini doğallıkla uzatan ağaçlar gibi ormanda doğmuş ve ormanın verimli sadeliğiyle bütünleşmiş bu insanlar, insan vücuduna alışıldık bir eksiksizlik kazandırmaktaydılar.

Önceleri yerlilerin arasından çalıştırılmak amacıyla köleler edinilememişse de zor kullanılarak bu insanlar Fransızların inşalarına yardım etmeleri amacıyla kullanılmaya başlanmıştı. Just, taşocağında görevlendirilir, bekçilik yapmaktadır.

Adanın körfeze bakan yüzünde, dik ve kayalık bir çıkıntısındaki ocak inşaatlarda kullanılmak üzere görüntüde vasat ama sağlam taşlar sağlıyorlardı. Deriden önlükler giymiş taşçı ustaları kayanın alnını kırmayı ve çıkaracakları taşın belirli bir biçim vermeye çalışıyorlardı. Çıkan taşları tabyalara kadar taşımak için insanlardan bir zincir kurulmuştu. Le Freux'nün sağladığı köleler hamallık yapıyordu. Kölelere sefere katılan iki terzinin aceleyle diktikleri

tunikler giydirilmişti. Just'ün görevi tıpkı madenlerde görülenler gibi uzun bir demir çubukla taş blokları birbirinden ayırmak ve şantiyenin çalışmasını denetlemektir. Ama özellikle belirtilen bir vazifesi de, ne olursa olsun, yerlilerin paçavralarını üzerlerinden çıkarmamalarını sağlamaktır. Gerçekten de akşam olunca, terden sıırsıklam hale gelmiş zavallılar hiç kösteksiz bir dinlenmenin peşinde oluyor, en utanılacak yerleri olduğunu zerre kadar fark etmeden, vücutlarının en ısınmış bölgelerini havalandırma dürtüsüne kapılıyordu. Üstelik, köeler arasında birçok da kadın vardı. Ne denli çirkin, ne kadar yıpranmış olurlarsa olsunlar, Just bu kadınların Avrupa'dan gelme işçilerin gözlerini kamaştırdığını, hatta karışıklıklara bile neden olduğunu görüyordu. Yine de bu forsa bekçiliğinden hiç hoşlanmamıştı (Rufin, 2005: 150).

Colombe çevirmenlik görevi için yerlilerin yanında bir süre yaşamaya başlamış, onların dillerini ve kültürlerini iyice öğrenmeye başlamıştır. Yerlilerin arasından Paraguaçu adındaki bir kızla da yakın arkadaşlık kurmuştur. Bu arkadaşlık süresince sürekli gülp eğlenmişler ve oldukça keyifli vakit geçirmişlerdir. Ancak Colombe'nin adaya dönme vakti de gelmiştir. Romanın ikinci bölüm, yedinci kısmında Colombe'nin yerlilerle olan ilişkisi üzerinden Rufin, okuyucuya yerlilerin kültürlerini aktarmaktadır.

Colombe adaya dönme kararını yerlilere açıkladığında, marakalara danışılıp, büyük bir tören düzenlendi. Erkekler iki gün boyunca süslandiler, sırtlarına, kollarına ve kalçalarına tüyler yapıştırdılar. Paraguaçu da dostuna yeni örülmüş bir hamak hediye etti. Sabah olunca, Colombe gelirken üzerinde olan ve kadınların özenle yıkadığı eski elbiselerini giydi. Paraguaçu'ya en değerli armağanı, altın rengi perçemlerini bırakmak için saçlarını kestirdi.

Colombe'a adanın karşısındaki kıyıya kadar üç savaşı eşlik etti. Onlardan biri de Paraguaçu'nun özel bir ilgi gösterdiği Karaya'ydı (Rufin, 2005: 164).

Neredeyse üç aydır adada olmayan Colombe'nin adaya dönüşüyle buradaki değişikliklere değinen Rufin, adanın yeni halini betimlemiş ve okuyucuya Avrupa insanının bulunduğu bölgeyi hızlı bir şekilde nasıl değiştirebileceğini göstermeye çalışmıştır.

Ada tanınmayacak haldeydi. Ayağını karaya basan Colombe bir an kuşkuya düşmüştü, buranın gerçekten de üç ay önce geldikleri yer olup olmadığını sorguladı. Palmiyelerin yerini bir kütük katliamı almış, sedir ağaçlarıysa kaybolmuştu. Kamışlıklar, hatta sazlıklar bile kesilmişti. Taraçalar ve inşa halindeki duvarlar adanın düzgün çizgisini bozmaktaydı. Adanın kuzey ve güney tepecikleri üzerinde iki ahşap tabya tamamlanmıştı. O tabyalarda devriye gezen nöbetçiler görülmekteydi.

Fransızların sürekli anakaraya geçmesi sebebiyle adadaki işler savsaklanmaya başlamış ve düzen sarsılmıştı. Villegagnon askerlerinin ve çalışanlarının sürekli sarhoş olmasına ve yerli kadınlarla ilişkiye girmesine sert tepki göstermektedir. Bunların üstüne üstlük adaya şiddetli yağmurların gelmesi nedeniyle telaşlıydı. Çünkü daha henüz hiçbir yerin üstü örtülü değildir. Yazar burada Villegagnon'un ağzından Fransızların korkusuna değinmektedir. Ada bu halindeyken Portekizlerin olağan bir saldırısının Antarktika Fransa'sını yok edeceği Villegagnon tarafından vurgulanmaktadır.

Villegagnon'un bitirilmesini istediği kalenin inşasında askerlerde denetleyici olarak yer almakta, gerektiğinde de yardım etmektedirler. Karar verme becerisinden yoksun olan yerli köleler en ağır işleri yapmaktadır. Kalenin yükselmesiyle projenin ne denli iddialı olduğu gözler önüne serilmektedir.

Romanın ikinci bölüm onuncu kısmında Villegagnon'un emirlerine uymayarak adadan ayrılmış olan ve gittiği yerde kendi etrafına topladığı insanlarla haydutluk yapan Martin'in Villegagnon'a suikast düzenleyerek onu öldürmek istemesine değinilmiştir. Ancak bu girişimler sonuç vermemiş, Martin, Villegagnon'un birkaç adamını öldürerek adadan tekrar kaçmıştır.

Bu başarısız suikast sonrasında Villegagnon, gün içerisindeki nöbetlerin sayısını arttırmıştır. Yapıtın ikinci bölüm on birinci kısmında Villegagnon'un 1540 yılında yaşadığı bir anıya değinilmektedir. Malta Şövalyeleri tarikatının isteğiyle emrine girdiği Şarlken, Cezayir surları önünde, yağmur altında çekilme emri verdiğinde, dört yüzü şövalye yirmi iki bin kişinin içinde sadece kendisi, Villegagnon orada kalmış, kılıcını kentin kapısına saplamak için geri dönmüştür. Bu davranışı ona

bir arkebüz yarasına, sol kolunda kötü kaynamış bir kırığa ve alaycı sözlere mal olmuştur. Ancak tüm bunlar onun için gurur kaynağı olmaktadır.

Villegagnon adadaki gerilimlerin ve disiplinsizliğin kaynağını içeride yaşanmakta olan dini yönden bütünleşememeye dayandırmaktadır. Çünkü adanın içinde Fransız Katolikleri, Calvinler¹, Lutherçiler² ve Huguenotlar³ bulunmaktadır.

Rufin anlatının bu kısmında Villegagnon ve tarihi kişilik olan Calvin'in arasındaki dostluğa değinmektedir.

Sonradan yolları birbirinden ne denli uzaklaşmış olsa da Calvin ve Villegagnon Orleans Fakültesi'nde okul arkadaşıydı. Öyle ya, amiral başlangıçta hiç de askerliğe yönelmemiştir. Provins'deki cüppeli küçük ailesinde herkes doğal olarak hukuka yöneliyordu. Hukukla ilgili olmasına rağmen, dürüst bir eğitimden sonra, Villegagnon Paris parlamentosuna avukat olarak yazılmıştı. Gerçek yolunu belirlediğinde, yirmi bir yaşındaydı. Belki armasının üzerinde, toprağa saplı görünen üç kılıcın, belki çocukken okuduğu kitapların, belki avukatlar bölmesine fazla büyük gelen vücudunun onu savunmadan çok infaza uygun göstermesinden, belki de genevieve'in yüzünden, sonsuza dek beyaz Malta haçlı kırmızı gömleği giymeye karar verdi. Yine de geçmişine dönüp hayatın karşısına çıkardığı herkesi düşündüğünde, Villegagnon'un asıl gürültülü hayranlığını yönelttiği bilim adamları, sanatçılar ve gilozoflardı. Cicero, Plutarhos, İustinianos, Alciati onun için tanrı gibiydi. Calvin de, yirmi yıl önce yayınladığı kitabıyla o tanrılar arasındaki yerini almıştı.

Bir daha hiç görüşmemelerine rağmen, Calvin'e duyduğu hayranlıkta azalma yoktu. Villegagnon Calvin'i her düşündüğünde, gözlerinin önüne yazdıklarının üzerine eğilmiş soluk renkli bir öğrenci, ailesinin karşılaştığı ve

¹ Kalvenizm ya da Kalvinizm, John Calvin'in 16. yüzyıl başlarında ortaya attığı görüşlere dayanarak kurulan bir Hristiyanlık mezhebidir. Bu dinsel inanç sistemi, ilk kez Cenevre'de, daha sonra Hollanda, İskoçya, Almanya ve Fransa'da kurulan yeni kiliselerde örgütlendi.

² Lütercilik, Lutheryanlık, Luteryenlik ya da Lutheranism, eski bir Augustinuscu keşiş olan Martin Luther'in, Katolik kilisesinin kilise babalarına dayalı elçisel binlerce yıllık öğretilerini reddederek kendi yaptığı yorumlar ile kilise otoritesini ve geleneğini yok sayması sonucu ortaya çıkmış bir mezheptir.

³ Huguenot, 1560'lardan başlayarak Fransa'da örgütlenen Protestan cemaati. Kalvinizme oldukça yakın bir mezheptir.

gizli tuttuğu bir hakaret yüzünden aklın oburca bir hınca yönlendirdiği zayıf ve ateşli bir genç geliyordu (Rufin, 2005: 197-198).

Villegagnon dostu Calvin'le olan arasındaki bağdan dolayı ondan yardım istemeyi düşünmüştür. Adadaki inanç ayrılığını sonuca vardırılmak için Calvin'e mektup yollayıp ondan yardım isteyecek, adaya din adamı, zanaatkar, sanatçı, erdemli işçileri emrine vermesini isteyecekti. Ancak daha sonradan bunların fazla olduğunu ve Calvin'inde bu istekleri yerine getirip getiremeyeceğini düşündü. Öğretileri her ne olursa olsun Calvin de Huguenot olarak görülmekteydi. Bu nedenle Villegagnon ikilemler yaşamıştır.

Rufin bu anlatısıyla Avrupa'daki mezhep ayrımlarına değinmiş, Almanya'daki Luther ayaklanmaları ve daha sonrasında gerçekleşen Kalvinci hareketler ve nihayetinde yıllarca zulüm görmüş olan Huguenotlara romanda yer verilmiştir.

Romanın ikinci bölüm on birinci kısmında Just ve Colombe kardeşler babalarıyla ilgili gerçeklerin bir kısmını öğrenmektedirler. Villegagnon değer verdiği iki kardeşi yanına çağırıp babalarının Amerikalılar'a hiç gelmediğini, onun Siena kenti ayaklanmasında birlikte savaştıklarını ve babalarının bu savaşta öldüğünü söylemiştir.

Aynı bölümde Colombe'nin abisi Just ile giriştii tartışmaya yer verilmektedir. Bu tartışma Colombe'nin yerlilerin yanına gitmek istemesi özellikle arkadaşısı olarak gördüğü Paraguaçu'yu özlemesi nedeniyle ortaya çıkmaktadır. Just onlarla savaş halinde olduklarını söylese de Colombe kararını vermiştir.

Romanın ikinci bölüm on ikinci kısmında Quoniembec adında bir yerliden bahsedilmiştir. Halkının bir kral gibi sevdiği Quoniembec zaman zaman ticaret bölgelerini ziyaret eder ve onlarla iletişim kurarmış, bu ziyaretler sırasında tüccarlardan top kullanmayı da öğrenmiş, ancak sonrasında ölmüştür. Colombe'nin İngiliz bir tüccar olan Charles'dan öğrendiği bu bilgiler aşığında Rufin, yerlilerin bir diğer inanış ve kültürlerinden olan Marakas anlayışına da değinmektedir.

Marakasları ruhları sakinleştirmek için gitmeleri gerektiğini söyleyince, yerliler gecenin ortasında kalkıp gitmek gibi bir adete sahip. Söylenenlere

göre ierlerinden bazıları batıda, Amazon ormanlarını boydan boya geçen büyük ırmağa kadar bile gitmiş (Rufin, 2005: 212).

Yapıtın ikinci bölümü yerlilerle alakalı bu inanış ve kültürel davranışlarla son bulmaktadır.

Yapıtın nc bölüm birinci kısmında Antarktika Fransa'sındaki dağılmalar okuyucuya anlatılmaktadır. İşçilerin denetimini yapan Just, onları daha iyi çalışmaya ikna etmek ve isteklerini arttırabilmek için Portekiz tehlikesinden bahsettiğinde işçiler korkmak yerine umutlanıyordu. Çünkü Villegagnon'un diktatrlğndense Portekizlilerin saldırısını yeğler hale gelmişlerdi. Portekizlileri kurtarıcı olarak karşılayacak durumdaydılar.

Romanın daha önceki bölümlerinde adadaki dini ayrılışın, erdemsiz davranışların nn alabilmek amacıyla Villegagnon'un eski dostu Calvin'den yardım istediği belirtilmişti. Kitabın nc blmndeysel Kalvinistlerin adaya geldiği görülmektedir. Villegagnon adaya gelen Kalvinistleri ncelikle Fransa kralının gönderdiğini düşünmüş daha sonraysa adamların lideri olan Pierre Richer, kendilerini Calvin'in gönderdiğini ve Cenevre'den gelen din adamları olduklarını söylemiştir.

Bu sıralarda adada uzun zamandır vakit geçirmekte oldukları için Avrupa siyasetinden uzak kalan Fransızlar, Portekizlilerin tehlikesinin her zamankinden daha az olduğunu bilmemektedir. Adada i çekişmeler, inşa telaşları devam ederken Avrupa'da şarlken tahttan çekilmişti. şarlken tahttan çekilirken her şeyini oğlu II. Philippe'e bırakmayı başaramamış, imparatorluk tacı da kardeşi Ferdinand'a kalmıştı. Böylece tüm Avrupa gleri barış anlaşması imzalamıştı. Dolayısıyla Portekiz'in Antarktika Fransa'sına saldırıp her şeyi mahvetmesi olanaksız görünmektedir.

Yapıtın nc bölüm ikinci kısmında Colombe'nin ada ve anakaradaki rahatça dolaşmasına değinilmiştir. Artık ada sakinleri onun erkek olmadığını bilmekte ama karşı kıyıya geçerek adaya faydalı olduğu için bir şey dememektedir. Colombe her ne kadar adaya ara sıra geliyor olsa da artık burada cereyan eden durumları midesi bulanmadan, isyan etmeden dinleyemiyor, katlanamıyordu. Bu nedenle de anakarada daha çok kalıyordu.

Colombe'nin daha önceden tanışmış olduğu Charles'in efendisi olan Pay-Lo ile tanışan Colombe'nin hayatında birçok şey değişmeye başlayacaktır.

-Adım Laurent De Mehun ve yerliler de bana Baba Laurent anlamında Pay-Lo adını taktılar. Düşünün ki ailem gerçek ama küçük soylulardı. Bana quadrivium eğitimi verince, felsefe doktorası yaptım. Coğrafyaya büyük bir tutkum vardı. Bu yüzyılın ilk günlerinde, buraya Norman tüccarların peşine takılarak geldim.

-İyi ama, diye haykırdı Quintin, Portekizliler buraya ancak 1501'de geldiler!

-Doğru, hem buraya iki yıl erken gelmiş olsaydınız, burada bıraktıklarından biriyle karşılaşmıştınız. Biraz daha yukarıda, Bahia yörelerinde karaya çıktıklarını biliyorsunuz. Birinci sefere komuta eden Cabral, kimse maceraya atılmak istemediği için, kitle halinde kanun kaçağıyla yola çıkmak zorunda kalmıştı. Brezilya'ya vardığında, kıyıya bir haç diktirdi ve ona teslim edilen forsalardan ikisinin orada bırakılmasını emretti. Korkunç bir şeydi, zavallılar ağlaşıyor, kayıkların küpeştelere tutunuyor, ellerini bırakmaları için gemicilerin küreklerle vurması gerekiyordu. Sonunda kendilerini bilmedikleri bu kıyıda tek başına, korku içinde buldular (Rufin, 2005: 231).

Pay-Lo'nun bu sözleri üzerine Colombe doğal olarak heyecanlanmış ve Brezilya'yı Pay-Lo'nun keşfettiğini düşünerek bunu dile getirmiştir. Yazar Rufin siyasi ve düşüncüsel tavrını bu seferde Pay-Lo karakteri üzerinden yansıtarak Colombe'a yanıt vermiştir.

-Burayı benim keşfetmiş olmamın kesinlikle bir önemi yok. Bu kıtanın varlığının onların gelişine bağlı olduğuna inanmak için insanda Avrupalıların kendini beğenmişliği gerekir (Rufin, 2005: 231).

Pay-Lo bu tanışma faslından iki ay sonra teklifler üzerine adaya erzak yardımı yapmayı kabul etmiştir ve bunu Colombe için, yerlilerin taktığı isimle Güneş-Göz için ve yerlilere insanca davranan abisi Just için yapmıştır.

Pay-Lo karakteri üzerinden bir Avrupalının yerlilerle iyi ilişkiler geliştirebileceğini desteklemek isteyen Rufin, bu temellendirmeyi romanın sonunda Colombe karakteriyle de yapacaktır.

Romanın üçüncü bölüm dördüncü kısmında adaya yeni gelen Calvinlerle beraber yeni kargaşa ortamının oluşmasına değinilmiştir. İlk yerleşimciler Cenevrelilerin gelişini bir malzeme ve insan gücü imdadı olarak algılamışlar ancak adada yaşanan sıkışıklık bu duyguyu giderek yok etmiş, yerine bir yenisini koymuştu: arkadan gelenler yalnızca sağlığı iyi olanların saflığına sahip değillerdi; aynı zamanda da tuhaf düşünceleri ve kendilerine özgü inançları vardı. Bu gelişin karmaşık heyecanı içinde bu farklılıklar diğer bütün değişiklikler gibi, bir sabırsızlık ve bilinçsizlik karışımıyla karşılanmıştır. Ne var ki günlerden bir gün birisi “Huguenot” sözcüğünü telaffuz edince, herkes yeni gelen bu misafirlere başka bir merakla bakmaya başlamıştı. Bunlara az sayıda da olsa katılanlar olsa da karşı çıkanlar da bulunmaktadır. Calvinler açısından onları ikna etmek, öğretiyi yaymak gerekliydi. Papazlar adanın her yanında yeni doktrini öğrettikleri gruplar kurdu. İnciller dolaştırıldı. Metinler yorumlandı. Cangılla, denizle ve şekerli ekmekle doyuma ulaşmış yerleşimciler değerli insani ayrımlarla ve uygarlığın temeliyle yeniden karşı karşıya kaldıkları teolojik tartışmalara atılmaktan haz duymaktaydı.

Oysa bu inanç yayma çabası farklı bir grubu, Katolik inancına küfretmeyi kesinlikle reddedenleri kızdırmaktaydı. Bu katı eğilimin öncüsü Villegagnon ve onun sözcüsü Dom Gonzagues idi.

Dünyanın birçok yerinde dinsel boyutta mezhep savaşlarının cereyan edişi yeni dünya denilen Amerika kıtasında da Rufin’in kaleminden okuyucuya yansıtılmaktadır. Calvinlerin adaya gelmesiyle adada yapılmakta olan kale inşaatı duraksamış, adanın her tarafında ruhun ölümsüzlüğü ve kaderle kurtuluş gibi daha önceden hiç bahsi geçmeyen konular gruplar halinde tartışılmaya başlanmıştır. Bütün sömürge bir anda meditasyona başlamış gibi bir hava hakimdi.

Oysa bu barışçı ya da kardeşçe yanı bulunmayan bir meditasyondur. Bir gruptan diğerine, kötülük yüklü bakışlar gidiyordu. Papazlar ile Huguenotların bir yandaki barınakları sürekli olarak gözleniyordu. Bu tinselcilik insanları birliğe ve iyimserliğe götürmemiş, tam aksine, düşmanlığı, yalnızlığı ve endişeyi körükler görünmeye başlamıştı (Rufin, 2005: 247).

Böylece insanlık tarihi boyunca dünyanın her yerinde inanç çekişmelerinin yaşanışını, Avrupa'daki Hristiyan mezhep savaşları ve hatta İslamiyet'teki mezhep savaşlarının kalıntılarını ve devamını Rufin, romanıyla okuyucusuna aktarmaya çalışmıştır.

Romanın üçüncü bölüm beşinci kısmında adadaki gerginliği azaltmak amacıyla Villegagnon ve Huguenotlar arasında uzlaşmaya gidildiğine değinilmektedir. Calvinlerle birlikte gelen kadınlarla adadaki erkeklerin evlenmeleri, düğün törenleri işlenmiş ve böylece yeni dünyadaki yeni yuvalar, yasal çocuklar, kadın ile erkeğin ahenkli birlikteliği okuyucuya sunulmuştur.

Yapıtın üçüncü bölüm altıncı kısmında ise tekrardan cereyan etmiş olan inanç çatışmalarının önüne geçebilmek için alınan tedbirlerle Protestanlar tarafından verilen vaazların azaltıldığına, gün içerisindeki süresinin kısaltıldığına ve bu vaazların içeriğinde kesinlikle Katolik inançlarına, papaya ve Bakire Meryem'e yönelik bir saldırı bulunmamaktadır. Bu tedbirlerle adada sağlanan sükut sonrasında Protestanlar yeni taraftarlar kazanamayınca Katolik dogmalara sıkı sıkıya bağlı kalan kişiler, bir zafer kazandıklarını iddia etmeye başlamışlardı. Protestanlar ise Du Pont önderliğinde kendileri için oluşmuş olan bu sıkıntının önüne geçebilmek amacıyla kendi içlerinde bir polis örgütü kurmayı düşünmüşlerdir. Adada bunlar yaşanırken Villegagnon, Calvin inanişıyla Katolik inanişını yakınlaştıracak çözümler aramaktadır.

Romanın üçüncü bölüm dokuzuncu kısmında ise bir türlü uzlaşmaya varamayan iki taraf arasındaki gerginliğin hat safhaya çıktığı okuyucuya verilmektedir. İki grup arasındaki tartışmalar artık şiddete dönüşmüş, Protestanlar kalenin öteki tarafında toplanmışlardı. Katolikler ise adadaki işlerini bırakmış Protestanları gözetlemekteydiler. Protestanlar her ne kadar daha az sayıda olsalar da din değıştirenlerle birlikte güç kazanmışlardı. Rufin burada da inancını ve düşüngüsel tavrını yansıtarak *Bu insanları bir arada tutan tek çimento şiddettir* der (Rufin, 2005: 287).

Yapıtın son bölümü olan dördüncü bölümün birinci kısmında daha önceden de değinildiği üzere etrafına topladığı kişilerle haydutluk yapıp Villegagnon'u öldürmek isteyen Martin'e değinilmiştir. Dom Alvarez isimli Portekiz elçisi Martin ile

buluşup ona Fransızların adadan atılması gerektiğini bunun içinde Portekiz Kralının ve bölge valisi Mem de Sa'nın, Martin'den destek istediğini söyler. Martin, Villegagnon'a olan öfkesi ve uzun süredir idame ettirdiği deyim yerindeyse haydutça yaşam sebebiyle bu teklife çok sevinir.

Ekselans Mem de Sa iman sahibi bir insandır, bundan önceki valilerin yaptığı gibi, çiftçiler ile tüccarları korumakla yetinmek niyetinde değil. Bizim Amerikalılar'da bulunma nedenimiz şeker ve pamuk değil, iman ve onur. Onun için Rio de Janeiro Körfezi'nde Villegagnon'u yok edecek, onun zorba düzeninin yerine kralımıza sadık bir iktidar yerleştirecek ve ardından gerçek imanı yayacak güçlü bir Cizvit ordusunun gelmesine imkan tanıyacak bir harekatta kararlı. Bunları başarmak için, Pek Saygıdeğer Efendim, sizin yardımınıza kesinlikle ihtiyacımız var. (...). Dom Alvarez'in önerisinden beri, kendi gücünü ölçmüştü: o olmazsa, Portekizliler büyük bir tehlikeye atılmış olur, Villegagnon'un askeri becerisi de bir bozguna meydan verebilirdi. Rio de Janeiro'nun geleceği kendi elleri arsındaydı. Artık söz konusu olan, para falan değildi. Hiçbir şeyi olmayan bir ülkede güçlü olmak artık ona yetmeyecekti. Burada harcayabileceklerini düşününce, daha şimdiden fazlasıyla varlıklıydı. Onun istediği, bu ülke her şey olduğunda, bir şey olabilmektir (Rufin, 2005: 309-310).

Martin bu plana uymak için tek bir şart koşar, Villegagnon ve Fransızlar yok edilince üzerinde buldukları toprakları belgeleriyle birlikte kendi üzerine kılıç hakkı olarak ister. Çocukluğundan beri örselenmiş, küçük görülmüş ve gururu kırılmış Martin için bu durum dünya üzerinde bir iz bırakmanın, var olduğunu duyumsamanın tek koşuludur.

Romanın dördüncü bölüm ikinci kısmında Colombe ve Pay-Lo arasındaki söyleşimlerle yerlilerin kültür ve inançlarına dair bilgiler yazar tarafından okuyucuya sunulmaktadır. Colombe'nin yerlilerin hemcinslerini neden yediklerini sorması üzerine Pay-Lo'nun ağzından yerlilerin bu davranışının altında yatmakta olan inancı öğrenmekteyiz.

-Yerliler, diye girişti söze Pay-Lo, her şeyin ölüp yeniden doğduğu, güçlerin can çekişme anıyla doğum arasında her dakika yer değiştirdiği ormanda

yaşıyorlar. Düşmanlarını yedikleri zaman amaçları, çünkü sadece düşmanlarını yerler, onların gücünü kazanmak. Zaten, başlangıçta tutsaklarını uzunca bir süre kendi aralarında yaşatırlar.

-Öyleyse o zavallılar neden kaçmayı düşünmez?

-Aynı inançları paylaştıkları için. Kaçıp kendi kabilelerine dönseler, korkaklar gibi karşılanıp, öldürürler de ondan.

-Yani, dedi doğal bir ifadeyle, hayvanlar gibi öldürülmeyi mi bekliyorlar?

-Hayır, dedi Pay-Lo uzunca bir düşünme süresinden sonra, pek öyle denemez. Kaderlerine razı olmakla birlikte, çok büyük bir cesaret örneği gösterirler. Kurban edilecekleri zaman, sadece bellerinden olmak üzere sekiz on gün bir ağaca bağlanırlar. Böylece, onları yemek isteyen köylülere ne bulurlarsa fırlatabilmek için, elleri serbest kalmış olur. Katillerine sonuna dek hakaret ederler, ailelerinin intikamlarını alacaklarını söylerler ve bu konuda da genellikle haklı çıkarlar. (...). Yamyamlar dansları ve marakasın kehanetleriyle bir tören düzenlerler. Ardından da elinde alna vuracağı bölge kırmızı bir dörtgenle belirtilmiş topuzuyla cellat öne çıkar. (...). Kesinlikle her tarafını yerler (Rufin, 2005: 320-321).

Yapıtın dördüncü bölüm altıncı kısmında adadaki daha önce çokça değinilen Protestan-Katolik çekişmeleri yine gün yüzüne çıkmaktadır. Antarktika Fransa'sında Coligny Kalesi'ne kargaşa ve ihanet tohumları ekmek için çalışmalar yaptığını, koloniyi işgal etmek için Cenevre'den destek istendiğini ve Villegagnon'u öldürerek Roma ve Katolik Kilisesi aleyhinde söylentiler yaymaya çalıştığı suçlarını kabul eden bir Protestan ve onun yanındakiler Villegagnon önderliğinde cezaya çarptırılmıştır.

Altı Protestan teker teker yargılandı. Mahkeme hiçbir şaşkınlığa meydan vermeden, altısını da celladın kısmen örneğini verdiği bir ölüme mahkum etti. Bu kararlar yerleşimcileri sadece eğitmek değil, eğlendirmek de istendiği için, çeşitli infazlar kararlaştırıldı. İçlerinden ikisi asılacak, ikisinin kellesi uçurulacak, ikisi de boğulacaktı. Bu son ceza halk arasında en makbul olanıydı. Boyunlarına kısa birer zincir bağlanmış ölüm mahkumları kayaların

arasına atıldı. Körfezin duru suları sanki bir camın ardından bakılıyormuş gibi, can çekişmelerinin izlenmesine imkan verdi (Rufin, 2005: 362).

Rufin'in bu bölümdeki anlatısı insanoğlunun adalet anlayışı çerçevesinde zevk alabilmeyi de arzulamasının çirkinliği üzerine özellikle de sömürge yaşamında başarılı bir örnek oluşturmaktadır.

Romanın dördüncü bölüm dokuzuncu kısmında Just ve Colombe kardeşlerin babası Clamorgan hakkında nihai gerçekler anlatılmaktadır. Okuyucu bu bölüm ve sonrasında hikayenin sonuna hazırlanmıştır. Clamorgan'ın İtalya'ya savaşmak için Fransa kralı tarafından gönderildiği ancak Clamorgan'ın İtalya'ya aşık olduğu, tablolarını, manzarasını, sanatını ve bu ülkeye ait olan Antikçağı sevdiği belirtilmiştir. Bu nedendir ki, Clamorgan savaşmak için geldiği şehri korumak adına faaliyetler yürütmüş, bunu öğrenen Fransa kralı ise onu öldürmüştür. Böyle bir babanın çocuklarına mirası bir malikane değildir, onun çocuklarına bıraktığı en değerli miras ne sınırları, ne haksızlığı, ne de boyun eğmeyi kabul eden bir özgürlük arzusu, aşkıdır.

Romanın başından itibaren özellikle Colombe'nin abisi Just'a olan hayranlığı zamanla tutkulu bir aşka dönüşmüş, bu tutkuya roman içerisinde zaman zaman yer verilmiştir. Yapıtın bu kısmında nihai sonuç olarak iki kardeş arasındaki aşk ilişkisine de yer verilmiştir. Daima Villegagnon'a sadık olan, onu hocası gibi gören Just, Villegagnon'un adayı terk edip valiliği kendisine bırakmasından sonra her ne kadar onun gibi bir liderlik üstleneceğini düşünmüş olsa da babası hakkındaki gerçekleri öğrenmesi ve Colombe ile arasındaki aşk ilişkisi nedeniyle tüm düşünceleri değişmiştir.

Portekizlilerin, Martin ile anlaşması sonucu Portekizliler kendilerini hiç bu denli güçlü hissetmemişlerdir. Bunun üzerine Antarktika Fransa'sına saldırmışlar ancak Just ve Colombe adayı çoktan terk edip buradaki bütün mühimmatı da yerlilerle birleşerek savunma hattı hazırlamışlardır. Romanın son kısmı olan dördüncü bölüm onuncu kısımda Just ve Colombe kardeşlerin Pay-Lo'ya sadık yerlilerle birleşmesi ve hep birlikte Portekizlilere karşı ufak çaplı taciz saldırıları düzenlemeleri anlatılmıştır. Just ve Colombe mutluluklarını artık yerlilerin arasında tıpkı babaları Clamorgan gibi sonsuza dek savunacakları ama asla sahip olmaya çalışmayacakları bu topraklarda arayacak ve yaşamlarını burada sürdüreceklerdir.

3.2. Anlatı Yerlemleri

3.2.1. Tarihsel Dönem ve Uzam

Romanın ilk cümlesi olan “Biraz sonra içinde pişeceği suyun kaynadığını gören insanın neler hissedeceğini bir an düşünmeye çalışın.” (Rufin, 2005: 11) İle okuyucuya roman boyunca anlatılacak olanların bir ipucu verilmektedir. Yapıtın birinci kısmında 1555 yılının ortalarına geldiği ve haziran ayının sonlarına geldiği ve Brezilya yolculuğu için yelkenli gemilerin ihtiyacı olan rüzgarların yitirileceği kaygısı belirtilmektedir. Fransızların Brezilya kıyılarında kendilerini beklemekte olan bilinmezliğe rağmen orada yeni bir Fransa kurmak isteğiyle sekiz gün içerisinde yola çıkacakları ifade edilmektedir.

Henüz daha ilk bölümlerde geçen bir söyleşim üzerine kitabın adı olan *Kızıl Ağaçlar Ülkesi*’nin tanımlaması okurun karşısına çıkmaktadır.

“Biz Normanlar, Gobelin Kardeşler’in kumaşlarına rengini veren o ünlü kızıl ağacı bulmak için, üç kuşaktır oralara gidiyoruz. Biz ticarete çok önceleri başlamışken, orayı keşfettiklerini söylemek için insanda Portekizli utanmazlığı olması gerek” (Rufin, 2005: 12).

Brezilya’nın keşfiyle alakalı insanda Portekizli utanmazlığı olmalı, cümlesinin bire bir benzerini daha önce değinildiği üzere yapıtın sonlarına doğru Rufin’in kendi fikirlerine bir aracı olarak yarattığı düşünülebilecek olan Pay-Lo kişisi tarafından Colombe ile arasındaki söyleşimde geçmektedir. Pay-Lo bu kıtayı keşfettiklerini söylemek için insanda Portekizli değil Avrupalı utanmazlığı olması gerektiğini ifade eder.

Dom Gonzagues karakterinin Normandiya manastırlarında çevirmen çocuk bulmak için yaptığı yolculuk sırasında yazar okuyucuya Dom Gonzagues’in yaşamı üzerinden tarihsel bilgiler vermektedir. Dom Gonzagues’in, Malta şövalyelerinin haçını takıp, Villegagnon’un peşine düştüğü günden beri boş mideyle gezdiğini ve Türklerle önce Cezayir önünde, sonra da Macaristan ovalarında savaştığı, Milano’da imparatorluk yanlıları, Boulogne’da İngilizlerle onurlu ama ganimet elde edemediği çarpışmalar yaptığı ve en nihayetinde Trablus’da yitirilmiş bir savaşa dahil olduğu belirtilmektedir.

Romanın üçüncü bölüm yedinci kısmında 1556 yılında gerçekleşen tarihsel bir olaydan bahsedilmektedir. Buna göre, François de Guise on üç bin askerin başında, İtalya'ya gelmiştir. Napoli kralı olmanın düşüyle yanıp tutuşan, kardeşini de Aziz Paulus'un tahtına oturtmaya çalışan bu ünlü komutanın hırsı, Avrupa barışını sarsmaktadır. Bu durumun kısa vadeli sonucu da Fransa ile İspanya arasındaki savaşın yeniden alevlenmesi olacağı düşünülmektedir. Portekizlileri Amerikalılar'da her türlü endişeden kurtaracak, harika bir haberdur bu.

Diğer bir husus ise Venedikli Cadornin'in Fransa'nın Paris şehrine gönderilmesidir. Burada haber trafiğini sağlamaktadır. Bu haberleşme sırasında önemli bir mektup ele geçirilmiştir. Mektuba göre, Kalvenci papazların yakında Rio'ya hareket edecekleri ve Fransa kralının bu yolculuğu kutsadığı bildirilmektedir.

Kralın papazı ve onun Cizvit çevresiyle saldırıya hazırlanan piskopos, sonunda hükümdarın huzurunda hücumu kalkmıştır. 1557 yılının başlarında, Fransa ile İspanya arasındaki çekişme kopma noktasına gelmişti. İnsanlar Felemenk'te dövüşmekteydiler. Yol açılmıştı. Üstelik oldukça inançlı bir hükümdar olan III. Joao için Brezilya'sına Huguenotların girmesi demek, her şeyin ötesinde kabul edilemez bir şeydi. Normanların orada dini yaymaya çalışmaları, bir ölçüye kadar kabul edilebilirdi. Ancak yerlilere gerçeği çarpıtan bir dinin sunulması ne kabul edilebilir, ne de haklı gösterilebilirdi (Rufin, 2005: 273).

Yapıtın tarihsel anlatılarından bir diğerinde de Paris yakınlarındaki bir limandan bahsedilmektedir. Burası I. François'in Fransa'ya Atlas Okyanusu kıyısında Paris ve Felemenk'e yakın büyük bir liman kurmak isteğiyle yaptırdığı Le Havre-de-Grace kentidir. Rufin, bu kenti okuyucuya yüzeysel bir biçimde betimlemektedir.

“Le Havre-de-Grace kıyıya sokulmuş, çift sıra ve yepyeni dalgakıranlarla kapanmış doğal bir heybeye benziyordu. Kapkara sulardan ve kurşuni gökten toprağa sızan sonsuzluğun yakıcı asidi onları er ya da geç eritecekti” (Rufin, 2005: 57).

Fransa'dan başlayıp Brezilya'da son bulacak olan yolculuğa çıkan roman kişilerinin kullanmakta oldukları gemiye Türkçede “Çiy, Pembe” anlamlarına gelmekte olan “Rosée” ismi verilmiştir. Rosée, Fransız limanından ayrılırken burnunu Atlas Okyanusu rotasına çevirdiği betimlenmektedir.

Yazar Rufin, dünya üzerindeki toprakların tümünün elbet bir gün insanlar tarafından keşfedileceğini ve büyük fatihler tarafından işgal edileceğini, buralara kendi inançlarını götüreceklerini her ne kadar roman boyunca eleştirel bir bakış açısıyla okuyucuya anlatsa da yapıtın ikinci bölüm birinci kısmındaki ilk paragrafla beraber Rufin'in insanoğlunun bu insansal tavırlarını aslında kabullendiği gözlemlenmektedir. O cümleler okuyucuya aşağıdaki şekilde aktarılmıştır:

“Eğer korkunç bir bedduanın kurbanı değilse, bir toprak İncil’den saklanabilir ama İskender ve İsa Peygamber’in, Vergilius ile Attila’nın gözünden kaçabilir mi” (Rufin, 2005: 109)

Villegagnon önderliğindeki Fransız mürettebatı Brezilya kıyılarına gelmiş buraya Fransız Antarktika’sı demişlerdir. Okuyucuya Portekizlilerin kurduğu şehir Rio de Janeiro hakkında da bilgiler yer yer verilmektedir.

Rufin'in düşüncüsel duruşu ve inancına yönelik gözlem yapılmak istendiğinde romanda yer yer bu hususla ilgili tespitler yapmak mümkündür. Uygulayım açısından kurgu sanatı olan edebiyatın içine yerleştirilmiş bir tarihsel gerçeklik olsa da eserin içerisinde yazarın öznel düşüncelerinden parçalar bulmak daima mümkün olabilmektedir. Rufin'in düşüncelerini okuyucu şu cümlelerle anlayabilmektedir:

“Ona göre, Tanrı her yerdedir. Tanrı’yı dünyadaki hiçbir şeyden ayırmazsın. Onun iradesi olmadan, hiçbir şey gerçekleşemez. Bütün ötekilerin en büyük yanılsı Tanrı’yı gökyüzüne hapsedip, bir daha çıkmasını yasaklamış olmak. Tek bir Tanrı, zaten yetersiz; üstelik, ortalıkta da değil; ölümden sonra görecekmışiz. Ne aptallık! Bir de şu Tanrı hala mayalı ekmekte midir, yoksa hiçbir yerde midir diye birbirlerini parçalayanlara bak... onu yarattığı yerden kovmuşlar, şimdi de ufacık bir yer tanımak için birbirlerini boğazlıyorlar” (Rufin, 2005: 346).

Okuyucu romanın sonlarında fazlasıyla devinimsel durumlarla karşılaşmaktadır, çok sayıda kişinin, değişik yerlere doğru yol aldıkları gözlemlenmektedir.

Villegagnon, adadaki görevini Just'a bırakıp Fransa'ya gider. Daha önceden adayı terk edip yerlilerin yanına katılan Colombe, abisi Just'un yanına gelir. Portekizlilerin adaya saldıracağını öğrenmiş olan Just, bir plan kurarak kardeşi Colombe ile adadan ayrılır ve yaşamlarını cangıl denin yeri yerlilerle birlikte geçirirler.

3.2.2. Kurmaca Kişilikler

Just, ünlü savaşçı Clamorgan'ın oğludur. Babasının ölümünden sonra amcasının yanına gönderilmiştir. Kendisi Fransa'nın Antarktika Fransa'sında oluşturulacak koloni için Dom Gonzagues tarafından çevirmen olarak seçilerek Amiral Villegagnon'un emrine verilmiş ve böylece Brezilya seyahatine kardeşi Colombe ile birlikte çıkmıştır. Onurlu, boyun eğmeyen karakteri ve vicdanlı yapısı ve üstlerine olan sadakati nedeniyle roman boyunca görev ve vicdan hesaplaşmasını okuyucuya yaptıran kişidir.

Colombe, ünlü savaşçı Clamorgan'ın küçük kızıdır. Babasının ölümünden sonra amcasının yanına gönderilmiştir. Abisi Just'a çocukluğundan beri olan hayranlığı romanda zaman zaman vurgulanmıştır. Olay örgüsü gereği her ne kadar erkek gibi davranırsa da güzelliği diğer erkekler tarafından fark edilmiş daha sonra da erkek olmadığını açıkça ortaya koymuştur. Kişilik nitelikleri açısından babası Clamorgan'ın özgürlükçü ve doğaya, sanata olan aşkı, arzusu çok benzeşmektedir. Yerlilere yapılan adaletsizlikler ve vicdansızlıklara dayanamayıp adadan kaçır ve yerlilerle birlikte onlar gibi yaşamaya başlar. Yapıtın sonunda çocukluktan beri abisine karşı beslediği hayranlığın aşka dönüşmesiyle mutluluğuna erişmiştir.

Clamorgan, ünlü Fransız askeri, savaşçısı. Yaşamı boyunca birçok savaşa katılmış ve başarılı olmuştur. İtalya'ya savaşmak için Fransa kralı tarafından gönderilir fakat gittiği ülkeye aşık olan ve buradaki adaletsizlikleri görmezden gelemeyen Clamorgan, İtalya'da yaşamını sürdürmeye ve buradaki savaşa öncülük etmeye çalışır. Bunu öğrenen Fransa kralı tarafından öldürülür. Geride Just ve Colombe adlı çocuklarını bırakmıştır.

Dom Gonzagues, Şövalye Villegagnon'un sadık adamlarından biri. Just ve Colombe'nin babası Clamorgan'ı da tanımaktadır. Romanın baş başkişilerinden olan

Just ve Colombe'yi Antarktika Fransa'sında çevirmen olarak kullanmak için bulan kişi Dom Gonzagues'dir. Roman boyunca yer yer okuyucunun karşısına çıkar, Katolik öğretilerine sıkıca bağlıdır.

Villegagnon, Roma ve Katolik Kilisesine bağlılığı eser boyunca rahatlıkla görülen, görev bilinci yüksek, diktatörlük hırsının yüksek olması kadar aynı zamanda vicdan sahibi de olan bir kişidir. Antarktika Fransa'sının gelişimi için çok çalışmış, yerlilere yaptığı zulümler ve adaya sonradan gelen Protestanlarla sürekli mücadele etmiştir. Just'a akıl hocalığı yapmış, Colombe'nin erkek olmadığını bildiği halde daima görmezden gelerek onu korumaya çalışmıştır.

Martin, Rouen'da doğmuş, teslim edildiği yetimhaneden on yaşındayken kaçmış ve kendi gibileriyle yaşamaya başlamıştır. Rıhtımlarda dolaşp, gece olunca da antrepoları soymaktadır. Daha çocukken, palamalardan tırmanarak gemilere girer, ambarları yoklardı. Mürettebatlar, limanlar, yükler hakkında ne varsa bilmektedir. Her yıl Fransız gemileri Brezilya'ya yolculuk yaptığından dolayı Brezilya ile ilgili bilgilere de sahiptir. Villegagnon'un emrinde Brezilya'ya ulaşır. Orada Villegagnon'a düşman olur ve adayı terk ederek etrafına topladığı kişilerle Villegagnon'u öldürmeye çabalar. Portekizlilerin ittifakıyla hayallerine kavuşacağını düşünmektedir.

Pierre Richer, Cenevre'den Antarktika Fransa'sına gelmiş olan Kalvinci din adamıdır. Adadaki Fransızlara Kalvinci ahlakı ve öğretileri açıklamak için uğraşmaktadır. Villegagnon ile arasında deyim yerindeyse sonu tükenmez bir çekişme vardır. Romandaki betimlemesi şu şekildedir:

“Kısa kesilmiş ve kırılmış sivri bir sakalı vardı. Karga gibi siyah ve kalın bezden biçilmiş, kolları ve paçaları uzun elbisesinin hiçbir süsü yoktu. Gelenlerin önderi olduğunu ve onayı olmadan hiçbir düşüncenin açıklanamayacağını göstererek, siyahlar giyinmiş olan kişiyi gösterdi” (Rufin, 2005: 220).

Aude, Pierre Richer'in yeğenidir. Avrupalı bir kadın olarak Brezilya'da bulunması nedeniyle kibirli bir tavrı vardır. Just'a ilgi gösterir fakat bunun karşılığını alamaz. Colombe, Aude'nin abisine olan bu ilgisi fark eder. Colombe'nin yaptığı bir

plan doğrultusunda Aude'nin sürekli hakaret ettiği yerliler ona bir tuzak kurarak korkuturlar. Colombe bu şekilde ondan intikamını almıştır.

Le Freux, Villegagnon ve tayfası adaya çıktıklarında onları karşılayan ilk kişilerden biridir. Villegagnon'a köle, kadın ve yemek alışverişi yapabileceklerini söylemiş ve pazarlık yapmıştır.

Quintin, Roman akışında zaman zaman okuyucunun karşılaştığı bir isimdir. Kendisi inancı nedeniyle mahkum edilmiş ve Villegagnon'un mürettebatıyla Brezilya'ya gelmiştir. Gemi yolculuğu sırasında Colombe'e oldukça fazla yardımcı olmuştur.

Paraguaçu, Colombe'nin yaşlarında yerli bir kızdır. Colombe'nin yakın arkadaşı ve dostudur. Colombe'nin yerlilerle arasındaki kuvvetli bağın oluşmasında ve fikirlerinin temellerinin atılmasında önemli rol oynamaktadır.

Pay-Lo, romanın en net kişisi konumundadır. Onu yapıtın içerisindeki bir filozof olarak yorumlamak yanlış olmayacaktır. Üzerine biraz düşünüldüğünde Ruffin'in bu kişiyi yaratırken kendinden bir şeyler de kattığı anlaşılabilir. Metin içerisindeki yazar anlatısının içeriğindeki düşüncüsel ve inançsal tutuma, Pay-Lo'nun söyleşimlerinde de rastlanmaktadır. Kendisi uzun yıllar önce maceraperest olarak geldiği Brezilya'ya yerleşmiş, yerliler tarafından çok sevilmiştir. Asıl adı Laurent de Mehun olan kişiye yerliler Baba Laurent anlamına gelen Pay-Lo adını vermişlerdir. Colombe'nin kendini keşfetmeye başlamasıyla Pay-Lo ona akıl hocalığı yapmıştır.

3.2.3. Tarihsel Kişilikler

VIII. Charles'a romanın birinci bölüm üçüncü kısmında Fransa krallığının Avrupa siyasetindeki durumu anlatılırken değinilmiştir. Yüz Yıl Savaşları'nın sonunda bile kurulan zevki sefa düzenin yıkılamadığı belirtilmektedir.

İskoçyalı Muhafız, gayda çalgıcısı Rupert Melrose'nin sekiz yıldır hayatını Villegagnon'a adadığı romanda üzerinde durulan bir niteliktir. Bu husus tarihsel boyutunda incelendiğinde daha henüz altı yaşında olan Marie Stuart'ın neredeyse iki kez evlendiği dönemlere denk geldiği ifade edilmektedir. İngiltere kralı, İskoçya'ya sahip olabilmek için Marie Stuart'ı zevce olarak istemektedir. Oysa Fransa Kralı

II.Henri için Marie Stuart oğluna, veliahta uygun bir eği; hem böylelikle de İskoçya'daki Katolik topluluğu da korumuş olacaktır. Annesiyle birlikte Dumberton Şatosun'na sığınmış olan kız, ayaklanan Protestan kullarının kuşatmasında kalmıştır. Rupert, Clyde Irmağı boyunca uzanan rıhtımlarda nöbet tutmakta olan bir askerdi. Marie Stuart'ı korumakla yükümlü olan diğer tüm Katolik askerleri gibi o da küçük esmer prensese aşıktı... Rupert Melrose kişisi üzerinden Rufin, İskoçya Kraliçesi Marie Stuart hakkında bilgiler vermektedir.

Jean Calvin, Fransız din reformcusu ve devrimcisi olan Kalvinizm mezhebinin kurucusu olan Calvin, Rufin'in romanında Villegagnon'un okuldan arkadaşı olarak okuyucunun karşısına çıkmaktadır. Jean Calvin'in Antarktika Fransa'sına gönderdiği Calvinistler, roman boyunca Villegagnon ile çatışma yaşamışlardır.

Hernan Cortes, Bugünkü Peru toprakları olarak bilinen dönemin İnkա devletini yok edip bu toprakları işgal eden Francisco Pizarro'nun kuzeni ve İspanya adına Meksika'yı işgal etmiş olan denizcidir. Romanda Villegagnon'un ağzından anlatıldığı haliyle okuyucunun karşısına çıkan Cortes, Villegagnon tarafından acınılacak biri olarak tanımlanmaktadır. Villegagnon, Just ile arasında geçen bir sohbetinde Cortes ile Cezayir'in fethinde tanıştığını söylemektedir.

“Çingene maşası gibi eğri, karga gibi kapkara, tilki bir herifti. Buna rağmen, Şarlken'e hiçbir komutanın düşünde bile göremeyeceği sayıda krallık hediye etti. Tek başına Meksikalıların imparatorunu yenip, İspanya'yı Amerikalar'dan gelen altına boğdu. Onu tanıdığımda, gözden dşmşt ve yeniden efendisinin dikkatini çekmeye uğraşıyordu. (...). O yeni Dünya'yı dize getirmek için hayatını tehlikeye atarken, hakkında söylentiler çıkardılar. İleri nefret dolu yarıdakılar onu bir hain olarak tanıtınca, Şarlken de zaaf gösterip onlara inandı. Cortes Avrupa'ya döndüğünde, kral ona sefil muamelesi yaptı. Oysa beriki saraya dönebilmek için bütün imkanlardan yararlanmaya çalışıyordu. İmparator Akdeniz'i bu korsan yuvasından kurtarmak için Cezayir'e karşı Haçlı Seferi gibi bir şey düzenlemek istediğinde, Cortes fırsatı kaçırmadı. (...). Cortes'in sonu sefalet oldu. Dediklerine göre, sonunda bir görüşme ayarlayabilmek için kralın arabasına bile asılıyormuş” (Rufin, 2005: 366-367).

Cortes ile ilgili anlatının içerisinde İmparator Şarlken'e de değinilmiştir. Onun Avrupa siyasetindeki kuvveti, Cortes'in davranışlarından anlaşılabilir bir husus olmaktadır.

SONUÇ

Her şeyden önce, inceleme nesnesinin bir kurgusal yapı yani kurmaca olduğunun bilincinde olmak ve bunu unutmaksızın tarihsel romanların incelenmesi ve okunması gerektiğinin ifade edilmesi elzemdir. Tarihsel romanlar, tarihsel durumları veya olabileme ihtimali oldukça fazla olan hususları öykülerken, anlatımlardaki incelik çok önemli bir konuma gelmektedir. Tarih zaman zaman belirsizliklerle dolu bir dönemi imgeleyebilmektedir. Bu nedenle tarihsel bir olayı kurgulamak isteyen bir yazarın öznel olduğunu ve anlatmakta olduğu olayları kendi iç dünyasından yarattığı ve bu biçimde okuyucuya aktardığı ve tarihsel gerçeklik içerisinde belgelere dayandırılmadığı için boş kalan yerleri kurgulayarak ortaya çıkardığı unutulmaması gereken bir niteliktir.

Şurası unutulmamalıdır ki yazın bir sanat dalıdır, sanatın tarihsel bir işlevi söz konusu olmamalıdır, önemli olan şey anlatılmakta olan olayların belirli bir tutarlılık göstererek okuyucuya aktarılmasıdır. Ancak bundan uzun yıllar sonra günümüzde ve geçmişte yazılmış olan tarihsel romanlar gelecek kuşaklar tarafından ele geçirilip okunduğunda günümüzde yarı gerçeklik yarı kurmaca olarak ifade edilen tarihsel romanlar, birer arşiv, belge niteliği taşıyabilir mi? Bu üzerine tartışılacak bir konudur. Her ne kadar kurgulama yöntemiyle yazılan yapıtlar da olsalar yüzyıllar sonra tüm bu kurgusal anlatılar bir tarihi gerçeklik yerine geçebilir. Tüm bu tartışma yaratacak düşüncelerden uzak kalabilmek için tarihsel roman türünün gerçeklikle kurgunun harmanlandığı bir tür olduğunun bilincine varmak gerekmektedir. Ayrıca tarihsel romanın günlük yaşamda kişisel olarak uygulamaya detaylarına girilmeden keyifle okunan bir roman türü olduğu da ifade edilmelidir. İnsanların kendilerini ait hissettikleri tarihe veya uzak diyarlarda yaşanmakta olan tarihe ilgileri ve merakları sürekli canlı kalmıştır, bu nedendir ki, tarihsel roman yazımı ortaya çıkışından günümüze kadar devam etmiş ve her dönemde kendine ilgili bir okuyucu kitlesi bulmuştur.

Jean Christophe Rufin, *Kızıl Ağaçlar Ülkesi* adlı romanında Lukacs'ın kurguladığı gibi, bilinen bir tarihsel gerçeklikten devinimle, kurguyu ve gerçekliği iç içe geçirerek olay örgüsünü tasarlamış ve yazıya dökmüştür. Her ne kadar artsüremli bir öykü anlatılsa da ayrıntılı bir okuma yapıldığında çağdaş dünyaya ait ruhbilimsel

tutumlar, toplumsal ve ekonomik gelişimler ve insanoğlunun tarih sahnesine çıktığı gündən bu yana değişmeyen insansal ihtirasların var olduğu rahatlıkla gözlemlenebilmektedir. Romanda ele alınan sömürgecilik, din ve mezhep çatışmaları gibi temel izlekler çağdaş dünyada da varlığını sürdürmektedir. Bu nedenle romanın güncel ve evrensel bir bağlamının var olduğu ve bu yönüyle de günümüze bağlandığı belirtilmelidir.

Olaylar genel olarak Just, Colombe ve Villegagnon çevresinde biçimlenmiş ve bu biçimde kurgulanarak okuyucuya aktarılmıştır. Bu üç karakterin yaşamış oldukları 16. Yüzyıl Avrupa'sında ve Brezilya'sında herhangi bir insanın yaşaması olası olaylardır. Tarihsel roman kuramına uygun biçimiyle roman içerisinde Kral II. Henri, VIII. Charles, İskoçya Kraliçesi Marie Stuart, İmparator Şarlken, Martin Luther, John Calvin ve Hernan Cortes gibi tarihsel boyuttaki gerçek kişiliklere yer verilmiştir. Aynı zamanda dönemin Avrupa'sındaki şehirlerin betimlemesi yapılmış, yer yer Türklerin (Osmanlı İmparatorluğu) Avrupalılarla olan mücadelesine, Macaristan, Tunus ve Cezayir seferlerine değinilmiştir. Her ne kadar ayrıntılı bir anlatı olmasa da roman içerisinde kişilerin verdiği tepkilerden, içerisinde buldukları söyleşimlerden 16. Yüzyıl Avrupa'sını sarmış olan Türk korkusu rahatlıkla gözlemlenmektedir. John Calvin'in adaya gönderdiği din adamlarıyla Avrupa'daki Katolik-Protestan savaşının yeni dünya denilen Amerika kıtasında da devam ettiği ve insanları toplumbilimsel, ruhbilimsel ve ekonomik açıdan yıprattığı romanda okuyucuya sunulan bir diğer gerçekliktir.

Tarihsel roman yazımında yazarların gerçekle kurguyu harmanladığı bilinmekte ancak gerçeklikten sapmadan ya da yönlendirmeden anlattıkları da bilinmektedir. Rufin'in *Kızıl Ağaçlar Ülkesi* adlı romanı içinde bunu söylemek mümkündür. Ancak Rufin'in röportajlarından ve yaşamına ait bilgilerden yola çıkarak edindiğimiz düşüncüsel tavrına dair yaklaşımlara romanda yer yer rastlamak olasıdır. Avrupa içerisindeki toplumların çatışmasında her bir ülke yerlilere yapılan zulüm açısından birbirini suçlamaktadır, bu durum romanda da bu biçimde okuyucuya aktarılmaktadır. Yapıtın henüz başında şahit olunan bir söyleşim de Brezilya'nın sömürgeleştirilmesinin Portekizlilerin bir utancı olduğu belirtilmektedir. Ancak

Rufin'in romanın içindeki sözcüsü olduğu düşünölen Pay-Lo karakteri Brezilya'nın sömürgeye dönüştürölmesini Avrupa halklarının bir utancı olarak vurgulamaktadır.

Sonuç olarak söylenebilir ki Jean Christophe Rufin'in gerek anlatım uygulamaları gerekse de yaşanmış olayların aktarımı ve Brezilya'daki yerli halkların kültürlerinin aktarımını kurgulama açısından özgün bir tarihsel roman oluşturduğu belirtilmelidir. *Kızıl Ağaçlar Ülkesi* dinsel boyutta karşılıklı mezhep inançları kapsamında hoşgörüsüz insanları, sömürgeciliği ve uygarlık adı altında Avrupa halklarının yerlilere yapmış olduğu zulmü tüm çıplaklığıyla ortaya koyması bakımından ve ayrıca tarihsel boyuttaki insansal davranışları ruhbilimsel ve toplumsal açıdan çağdaş insanla kıyaslama ve sorgulama olanağı da sağlayabilen başarılı bir tarihsel roman örneği olarak değeriendirilebilir.

KAYNAKÇA/BİBLİYOGRAFYA

- Aktaş, Ş. (2005). *Roman Sanatı ve Roman İncelemesine Giriş*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Aktulum, K. (2015). Romanesk Söylemin Tarihselleştirilmesi veya Tarihsel Yeniden Yazmak. *Bilig*, 73, 5.
- Atabay, M. (2004). *Aydınlanma Çağı ve Avrupa*, Ankara: Nobel Yayın.
- Aust, H. (1994). *Der Historische Roman*. Stuttgart: J.B.Metzler.
- Bahtin, M. (2016). *François Rabelais ve Ortaçağ-Rönesans Halk Kültürü*, İstanbul: Alfa Yayınları.
- Cumhuriyet Gazetesi, (8 Eylül 2005). “Kitap Eki”. Erişim: <https://www.cumhuriyetarsivi.com/katalog/4200/sayfa/2005/9/8/10.xhtml>
- Çanaklı, L.A. (2017). Tahir Olgun’un Manzum Batı Yazını Tarihsel. *Uluslararası Türkçe Yazın Kültür Eğitim Dergisi*, 6(4), 2362-2388.
- Çelik, D. (2005). *Yeni Tarihselcilik Kuramı ve Türk Yazınında Postmodern Tarih Romanları*. Ankara: Akçağ Yayınevi.
- Çetindaş, D. (2006). *Popüler Tarihsel Romanlar ve M. Turhan Tan*. Yüksek Lisans Tezi. Erciyes Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- Dion, R., Dalpe, C. ve Lepage, M. (2005). Le Triptyque des temps perdus de Jean Marcel: Modernite du roman biographique historique. *Voix et Images*, 30(2), 30-35. Erişim Tarihsel: 15.04.2009 <https://id.erudit.org/iderudit/011242ar>
- Dural, B. (1991). *Yazınımızın Üvey Evladı Tarihsel Roman*. İstanbul: Bizim Gergef Yayınları.

Erol, K. (2012). Tarih- Yazın İlişkisi ve Tarihsel Romanların Tarih Öğretimine Katkısı. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 2, 59-70.

Gerçek, Ş. (1998). *Re-Fictionalizing History in the Turkish Nouvel (Türk Romanında Tarihin Yeniden Kurgulanışı)*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.

Göğebakan, T. (2004). *Tarihsel Roman Üzerine*. Ankara: Akçağ Basım Yayınları.

Julliet. (2017). Jean Christophe Rufin Bibliographie Bibliothèque nationale de France Direction des collections Département Littérature et art. Erişim Tarihsel: 16.06.2020, <https://www.bnf.fr/sites/default/files/2018-11/biblio%20rufin%20juil17.pdf>

Kavaz, İ. (2012). Tarihselcilik Anlayışı ve Tarihsel Romanlarda Gerçeklik Üzerine Bir Değerlendirme. *Bilig Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi. Fırat Üniversitesi*, 63, 93-110.

Kayalar, F. (2017). *Zülfü Livaneli'nin "Serenad" ve Tanja Dückers'in "Himmelsköpper" Adlı Tarihsel Romanlarında Toplumsal Bellek*. Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

Kemal, N. (2015). *Cezmi*. İstanbul: Sis Yayıncılık.

Kotan, İ. (2001). *Kur'an ve Tarihselcilik*. İstanbul: Beyan Yayınları.

Le Figaro. (2009). Erişim Tarihi: 12.05.2020, <https://plus.lefigaro.fr/tag/jean-christophe-rufin>

Lukacs, G. (1987). *Avrupa Gerçekçiliği*. (Çev. Mehmet H. Doğan). İstanbul: Payel Yayınevi.

Lukacs, G. (2008). *Tarihsel Roman*. (Çev. İsmail Doğan). Ankara: Epos Yayınları.

Orhan, S. (2004). *Acemi Şansı*. İstanbul: Birum Yayınları.

Pamuk, O. (2013). *İstanbul Hatıralar ve Şehir*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

- Rufin, J.C. (2005). *Kızıl Ağaçlar Ülkesi*. (Çev. Ali Cevat Akkoyunlu). İstanbul: Doğan Kitap.
- Schneider, T. (2004). Bestseller im Dritten Reich. *Institut für Zeitgeschichte. München-Berlin. Jahrgang 52(1)*.
- Stanzel, Frank K. (1997). *Roman Biçimleri*. (Çev. Fatih Tepebaşılı). Konya: Çizgi Yayınları.
- Şengül, A. ve Gülgen, J. (2004). Reşad Ekrem Koçu'nun Tarihsel Romancılığı. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü*. Erişim Tarihi: 30.11.2015
- Tilbe, A. (2010). Marie Ferranti'nin *Mantova Prensesi* Adlı Romanına Bir Yeni Tarihselci Yaklaşım. *Ankara Üniversitesi DTC Fakültesi Yazın ve Bilim Sempozyumu, 4-6 Mayıs, Ankara*.
- Tilbe, A. ve Civelek, K. (2006). Nedim Gürsel'in *Resimli Dünya* Adlı Romanına Tarihsel Bir Yaklaşım. *Dilbilim Dergisi*, 15, 141-162.
- Tilbe, A. ve Civelek, K. (2016) Bir Tarihsel Roman Okuması: Jean-Christophe Rufin'nin *Kralın Kervanları*. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20(4), 1279-1299.
- Tural, S. (1993). *Yazın Bilimine Katkılar*. Ankara: Ecdâd Yayınları.
- Tural, S. (2003). *Tarihsel Roman ve Atsız'ın Tarihsel Romanları Üzerine Düşünceler: Zamanın Elinden Tutmak*. Ankara: Yeni Avrasya Yayınları.
- Tural, S. K. (2015). Edebiyat Tarihsel Kuramı Çerçevesinde. *On dokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1, 21-38.
- Türkeş, A. Ömer (1998). Tarihsel Roman Roman Gibi Tarih. *Virgöl*, 9.
- Wellek, René ve Austin, Varren (2001). *Yazın Teorisi*. (Çev. Ömer Faruk Huyugüzel). İzmir: Akademi Yayınevi.

Yaman, M. (2006). Jean Christophe Rufin'in Rouge Bresil Adlı Romanında Tarih ve Kurgu. *Frankonofi, Ortak Yapıt*, 18.

Yasa, Ş. (2017). *Türk Denizcilik Tarihinin Öğretiminde Tarihsel Romanların Kullanımının Tarihsel Düşünme Becerisine Etkisinin İncelenmesi: Bir Eylem Araştırması*. (Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Ziya, H. (1885). *Fransa Yazını'nın Numune ve Tarihsel*. Kostantiniye: Matbaa-i Ebuzziya.

